

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Fakulta zdravotnických věd

**STUDIE PRO MAPU PÉČE V KATEGORII
OŠETŘOVATELSKÁ PÉČE U PACIENTA PO
TRANSPLANTACI SRDCE SE ZAKOMPOOVÁNÍM
NANDA-NIC-NOC KLASIFIKACÍ**

Bakalářská práce

Lenka Freislebenová

4. ročník, bakalářský studijní program ošetřovatelství

forma studia: kombinovaná

studijní obor: Ošetřovatelství

Vedoucí práce

Mgr. Lenka Špirudová, PhD.

OLMOUC 2010

ANOTACE

Název práce: Studie pro mapu péče v kategorii ošetrovatelské péče u pacienta po transplantaci srdce se zakomponováním NANDA-NIC-NOC klasifikací.

Název anglicky: Study for map of care category of nursing care by the patient after heart transplantation with composition NANDA-NIC-NOC classification.

Datum zadání: 2009-12-08

Datum odevzdání: 2010-05-03

Datum obhájení:

Ústav a vysoká škola: Ústav ošetrovatelství, FZV UP v Olomouci

Autor práce: Lenka Freislebenová

Vedoucí práce: Mgr. Lenka Špirudová, PhD.

Oponent práce:

Abstrakt v ČJ:

Bakalářská práce se snaží zmapovat strukturální a ošetrovatelskou problematiku tvorby mapy péče u pacienta po ortotopické transplantaci srdce v nemocnici Centrum kardiovaskulární a transplantační chirurgie v Brně (dále jen CKTCH). Jejím obsahem je analýza zdravotní a ošetrovatelské dokumentace. Na základě výsledků průzkumného šetření jsou odvozeny ošetrovatelské diagnózy, které se stávají hlavním vodítkem pro tvorbu podkladu mapy péče u pacienta po transplantaci srdce v kategorii ošetrovatelská péče. Tato bakalářská práce je příspěvkem pro ty, kteří budou vytvářet finální podobu mapy péče u konkrétní diagnózy – transplantace srdce.

Abstrakt Sv AJ:

The bachelor essay tries to chart structural and nurse questions of the map of care creation for heart transplant patients in the Centre for cardiac and transplant surgery (CKTCH Brno). Essay contains analysis of the health and nurse records. On the basis of exploratory investigation results there were evolved nursing diagnoses serving as a main guide for map of care creation for transplant heart patients ranging nurse care. This bachelor essay will be served for anybody who will create a definitive form of the map of care for particular diagnosis – heart transplantation.

Klíčová slova v ČJ:

řízená péče, DRG systém, mapy péče, mezinárodní standardy, akreditační standardy, transplantace srdce, ošetrovatelské diagnózy, ošetrovatelské intervence, výsledky ošetrovatelské péče, NANDA, NIC, NOC

Klíčová slova v AJ:

care management, DRG system, care maps, international standards, accreditation standards, heart transplantation, nursing diagnoses, nursing intervention, nursing care results, NANDA, NIC, NOC

Místo zpracování: Olomouc

Rozsah: 62 s., 28 s. příl.

Místo uložení: FZV UP v Olomouci – archiv

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením vedoucí práce a uvedla v ní veškerou použitou literaturu a ostatní zdroje.

Souhlasím současně s využitím práce ke studijním účelům.

V Olomouci dne 3. 5. 2010

.....

podpis

Děkuji vedoucí práce Mgr. Lence Špirudové, PhD., za spolupráci a odborné vedení této bakalářské práce.

Datum 3. 5. 2010

.....podpis

OBSAH

ÚVOD.....	8
1 TEORETICKÁ ČÁST	9
1.1 Řízená péče	9
1.2 Case management	10
1.3 Mapy péče.....	11
1.3.1 Mapy péče a jejich cíle.....	11
1.3.2 Mapy péče a jejich význam.....	12
1.3.3 Mapy péče a odchylky	13
1.4 Financování zdravotní péče	14
1.4.1 Akutní lůžková péče.....	14
1.5 Transplantace srdce.....	16
1.5.1 Indikace k transplantaci srdce	16
1.5.2 Časná pooperační péče.....	17
1.5.3 Komplikace po transplantaci srdce	18
2 EMPÍRICKÁ ČÁST	19
2.1 Cíle práce	19
2.2 Metodika průzkumného šetření.....	19
2.2.1 Studium literatury a informačních zdrojů	19
2.2.2 Volba výzkumné techniky a informačních zdrojů	20
2.2.3 Kriteria pro výběr respondentů	21
2.2.4 Plán přímého šetření v terénu včetně zajištění souhlasu organizace	21
2.2.5 Postup zpracování získaných dat	22
3 ANALÝZA A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ PRŮZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	23
3.1 Distribuce respondentů podle třídících znaků.....	23

3.2	Strukturální problematika tvorby mapy péče po ortotopické transplantaci srdce v Centru kardiovaskulární a transplantační chirurgie Brno.....	27
3.3	Ošetrovatelská problematika tvorby mapy péče u pacienta po ortotopické transplantaci srdce v Centru kardiovaskulární a transplantační chirurgie Brno	30
3.3.1	Analgezie	30
3.3.2	Monitorování odchylek fyziologických funkcí.....	32
3.3.2	Invazivní vstupy.....	34
3.3.4	Soběstačnost a vertikalizace.....	36
3.3.5	Výživa a vyprazdňování.....	39
3.4	Ošetrovatelské diagnózy u pacienta po transplantaci srdce	41
3.5	Návrh mapy péče u pacienta po transplantaci srdce za oblast ošetrovatelská péče na JIP	46
	DISKUSE.....	50
	ZÁVĚR	55
	SEZNAM LITERATURY A PRAMENŮ	56
	SEZNAM ZKRATEK	59
	SEZNAM TABULEK	61
	SEZNAM GRAFŮ	61
	SEZNAM PŘÍLOH.....	62
	PŘÍLOHY	63

ÚVOD

Centrum kardiovaskulární a transplantační chirurgie (dále jen CKTCH) Brno je státní příspěvkovou organizací v přímém působení Ministerstva zdravotnictví České republiky. Poskytuje vysoce specializovanou zdravotnickou péči, která zahrnuje diagnostiku a chirurgickou léčbu kardiovaskulárních onemocnění, diagnostiku a transplantace srdce u dětí a dospělých, transplantace jater a ledvin, potransplantační sledování pacientů a odběry orgánů pro účely transplantace. Je pokračovatelem nejlepších tradic brněnské srdeční a cévní chirurgie, jehož nejvýznamnější osobností byl mezinárodně uznávaný prof. MUDr. Jan Navrátil, DrSc.¹

Ve své bakalářské práci jsem se rozhodla zpracovat studii pro mapu péče u pacienta po transplantaci srdce na pooperační jednotce intenzivní péče (dále jen JIP) v nemocnici CKTCH Brno, v kategorii ošetrovatelské péče. Podle mého názoru jsou mapy péče téma, o kterém se hovoří, ale málo se ví. Nejčastěji bývají spojovány v souvislosti se způsoby financování zdravotní péče a se systémem Diagnosis Related Groups (dále jen DRG). Jsou však i nástrojem kvality. Dnešní doba klade stále větší požadavky na ošetrovatelskou praxi i teorii, sestra se stává rovnocennou členkou zdravotnického týmu. Téma bakalářské práce jsem si vybrala proto, abych získala a předala co nejvíce informací ohledně tvorby mapy péče.

Hlavní východiskovou metodou byla retrospektivní analýza zdravotní dokumentace – chorobopisy a ošetrovatelská dokumentace. Výzkumný soubor tvořilo deset pacientů s diagnózou dilatační kardiomyopatie, která byla hlavní indikací k provedení transplantace srdce. Po uskutečnění sběru dat analýzou dokumentů u těchto pacientů, následovalo jejich statistické a kvalitativní zpracování. Na základě těchto výstupů byl vytvořen návrh mapy péče u pacienta po transplantaci srdce za oblast ošetrovatelské péče na JIP.

---

¹ Srov. CENTRUM KARDIOVASKULÁRNÍ A TRANSPLANTAČNÍ CHIRURGIE, *Vítejte u nás* [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.cktch.cz>>.

1 Teoretická část práce

1.1 Řízená péče

Manažeři a ekonomové když hovoří o řízené péči, mají na mysli snahu vyspělých demokratických států získat kontrolu nad narůstajícími náklady ve zdravotnictví a nad kvalitou péče. Základními cíli řízené péče je kontrola nákladů, kvalita lékařské a ošetrovatelské péče a kontinuita péče. Aby tyto cíle mohly být zajištěny, využívá se řady speciálních nástrojů právních, manažerských, finančních a medicínských. Některými z nich jsou například audity, plánované propuštění, management rizik, management případů (case management), management zdrojů (utilizační management) a mapy péče².

Pro naše zdravotnictví a ošetrovatelství mají význam hlavně nástroje řízené péče, které řeší praktické problémy ve zdravotnických zařízeních, jsou důsledně vypracovány a prověřeny mnohaletou praxí. Právě proto jsou sestry významnými nositelkami progresivních změn v této oblasti. Řízená péče znamená ale víc, než zavedení několika změn na oddělení (jednotná zdravotní dokumentace, program kontinuálního zvyšování kvality, mapy péče a další). Představuje hlavně novou filozofii, postoje, nové způsoby chování a jednání, odpovědnost za kvalitu péče, vzdělání, efektivní využívání zdrojů – zdravotnického materiálu, léku, času. Mezi výhody řízené péče patří snížení variability ve zdravotnické dokumentaci, snížení počtu mimořádných událostí (management rizik na oddělení), nákladů (utilizační management), zlepšení kvality péče (kontinuální zvyšování kvality) a vztahů mezi členy multidisciplinárního týmu³.

Škrlovi uvádějí: „Kvalitu a ekonomiku zdravotnických zařízení nebo oddělení nelze výrazně zlepšit bez eliminování variability v lékařské ošetrovatelské praxi. Je to právě řízená péče, která nabízí elegantní nástroje a strategie k dosažení obou cílů.

---

² Srov. ŠKRLA, P., ŠKRLOVÁ, M., *Kreativní ošetrovatelský management*, s. 184 – 186.

³ Tamtéž, s. 187.

*Není podstatné, zda se i v České republice vžije pojem termín – řízená péče. Podstatné je, zda se vžije její filozofie, nástroje a principy. Nejslabším článkem tohoto procesu bude pravděpodobně člověk, jeho neochota nebo neschopnost zbavit se starého způsobu myšlení, tradic a jeho sklon udržet se v mezích svých pohodových mantinelů.*⁴

1.2 Case management

Case management (řízení případů) patří mezi nástroje řízené péče. Díky své flexibilitě a možnosti využití v celém spektru zdravotnických zařízení se stal integrovanou částí ošetrovatelství. Nástrojů řízené péče se využívá ve zdravotnických zařízeních západních zemí u pacientů, kteří potřebují mimořádné služby a péči. Jde o pacienty vyžadující nákladnou péči, opakovaně hospitalizované, s významnými odchylkami od předpokládaného průběhu choroby, s komorbiditami, o rizikové pacienty nebo pacienty vyžadující multidisciplinární přístup. Manažerka případů, nejčastěji zdravotní sestra s bakalářským nebo magisterským vzděláním, sleduje a koordinuje činnost všech členů léčebného týmu u těchto pacientů, aby bylo co nejrychleji dosaženo stability jeho zdravotního stavu. Důležitá je i její role advokátky pacienta a jeho rodinných příslušníků. Sleduje a vyhodnocuje veškeré odchylky od vytvořeného plánu péče a koordinuje péči tak, aby se předešlo krizím a zvýšeným nákladům. Role manažerky má vždy tři dimenze – klinickou, manažerskou a ekonomickou. K tomu aby mohla tuto komplexní práci zvládnout, musí mít odborné, interpersonální znalosti a komunikační dovednosti. Ke své práci využívá těch nástrojů řízené péče, které jsou pro její práci efektivní – plánované propouštění pacientů, standardy klinické praxe nebo mapy péče. V případě mapy péče nese manažerka případů odpovědnost za vypracování individuálního plánu péče pro odchylky ve stavu pacienta od plánované mapy.⁵

---

⁴ ŠKRLA, P., ŠKRLOVÁ, M., *Kreativní ošetrovatelský management*, s. 187 – 188.

⁵ ŠKRLOVÁ, M., *Case management – nástroj řízené péče, Onkologická péče*, 2001, č. 3, s. 14.

1.3 Mapy péče

Mapy péče pomáhají sestřám, aby svoji práci konaly chytřeji, levněji, kvalitněji, efektivněji, rychleji a účelněji. Jejich obsah, stejně jako intervence a očekávané výsledky, jsou předem určeny a jsou založeny na zkušenostech multidisciplinárního týmu, ošetrovatelských standardech péče, literatuře, doporučených postupech a na směrnicích odborných organizací. Mapy péče hned upozorní členy léčebného týmu, že není dosaženo plánovaného výsledku péče. Potom hovoříme o odchylce, kterou je nutné okamžitě vyhodnotit a řešit. Stávají se tak důležitým klinickým nástrojem sester. Při jejich použití je takřka nemožné opomenout nějaký důležitý aspekt péče, veškeré intervence jsou jasně a předem dokumentovány⁶.

Mapy péče vznikly jako přirozený následek rychlých změn v systému organizace ve zdravotnictví a prudkého rozvoje lékařské a ošetrovatelské profese. Vznikly v New England Medical Center v Bostonu v roce 1989 a od roku 1995 se rozšířily do většiny nemocnic v USA a staly se integrovaným nástrojem řízení péče. Dnes se běžně používají ve většině zemí světa.⁷

1.3.1 Mapy péče a jejich cíle

1. Zkoordinovat práci všech zdravotníků, kteří jsou zapojeni do péče o pacienta a sjednotit zdravotnickou dokumentaci.
2. Zachytit veškerou péči a náklady, které jsou spojeny s diagnostikou, léčbou a ošetrovatelskou péčí o nemocného a zároveň ukázat možný potenciál pro vytvoření hranic této péče s ohledem na ekonomické možnosti dané nemocnice.
3. Vytvořit nástroj, který umožní zlepšit kvalitu a zároveň snížit náklady.
4. Ochránit zdravotnické zařízení od zničujících následků soudních sporů.

---

⁶ Srov. ŠKRLA, P., ŠKRLOVÁ, M., *Kreativní ošetrovatelský management*, s. 202 – 206.

⁷ Srov. VORLÍČKOVÁ, H., SÝKOROVÁ Z., NAVRÁTILOVÁ D., *Mapy péče v onkologii, Onkologická péče*, 2001, č. 3, s. 15.

5. Vyřešit problémy, které jsou spojeny s chybným, nebo pozdním výkladem odchylek.⁸

Mapy péče tvoří skupina zdravotníků v daném zdravotnickém zařízení. Mohou být vytvořené například pro určitou diagnózu, chirurgický zákrok a představují pro toto zdravotnické zařízení standard péče (u dané diagnózy, zákroku...) na každý den, až do dne propuštění. Mapy péče jsou označovány jako multidisciplinární nástroj pro řízení péče pacientů, který se zabývá kvalitní péčí a optimálními výsledky/výstupy této péče. Procesy, intervence, očekávané výsledky jsou časově rozvrženy tak, aby odpovídaly klinickému průběhu u průměrného pacienta a jeho průměrné doby hospitalizace. Hlavní výhodou map péče snížení mnohotvárnosti v léčebné a ošetrovatelské péči. Umožňuje sestřám a dalším členům multidisciplinárního týmu co nejdříve dosáhnout vytyčených cílů v péči o pacienta.⁹

1.3.2 Mapy péče a jejich význam

Následující body nám pomohou ukázat, jak mapy péče pomáhají ušetřit zdroje, zvýšit efektivitu a zlepšit výsledky péče.

1. Podporují spolupráci a koordinaci péče, tak že snižují její rozčlenění.
2. Každý člen týmu zná harmonogram a vytyčené cíle, kterých je nutné dosáhnout při péči a léčbě pacienta.
3. Tím, že se celý tým podílí na přípravě mapy péče, dává najevo souhlas s její strategií. Snižuje variabilitu lékařské a ošetrovatelské péče, překrývání péče různými poskytovateli a duplikaci.
4. Případné odchylky jsou okamžitě řešeny.
5. Sestřám pomáhají nahradit vypracování individuálního plánu péče o pacienta, nebo dlouhé denní zápisy o průběhu péče.

---

⁸ Srov. HORÁČKOVÁ, P., Mapy péče pro diagnózu totální endoprotéza kyčle, *Masarykova univerzita* [online], 2009, s. 11. Dostupné na WWW: <http://is.muni.cz/th/214733/lf_b/BC_prace_nova.doc>.

⁹ Srov. ŠKRLA, P., ŠKRLOVÁ, M., *Kreativní ošetrovatelský management*, s. 202 – 204.

6. Jsou ideálním nástrojem kontinuálního zvyšování kvality, tím že se snadno upravují v souladu s novými poznatky a potřebami pacientů.

7. V případě soudních sporů chrání lékařský a ošetrovatelský personál.

8. Ukazují jak lékaři a ostatní poskytovatelé péče, kteří se podíleli na tvorbě mapy péče, vykonávají svoji práci.¹⁰

Důležitou výhodou je vzdělávací prvek. Nový personál má možnost hned vidět – na základě mapy péče vypracované víceoborovým týmem – jak by mělo být o nemocného v daném stavu, proceduře v nemocnici postaráno. Mapy péče pomáhají personálu efektivně dosáhnout očekávaných výsledků, přispívají ke zvýšení kvality péče a v konečném důsledku ke zlepšení ekonomiky na oddělení a v celém zdravotnickém zařízení.¹¹

1.3.3 Mapy péče a odchylky

Rozdíl mezi tím, co očekáváme od plánu podle mapy péče, a tím, k čemu ve skutečnosti došlo, říkáme odchylka. Pokaždé je nutné počítat s odchylkami, protože každý nemocný je jiný a často na léčbu reaguje nepředvídaným způsobem. K tomu abychom snížili odchylky, musí se zdravotnický personál stále ptát:

1. Ke kterým intervencím má dojít a jakých výsledků se má během služby dosáhnout?
2. Co se stalo pacientovi, co se s ním děje? Co selhalo?
3. K jakému zlepšení zdravotního stavu nedošlo a proč?
4. Jak budeme reagovat?
5. Kdy a jak začít cestu k nápravě?

Analýza odchylek ukazuje multioborovému týmu údaje, jaká péče byla ve skutečnosti provedena s porovnáním toho, co se očekávalo. Mapa péče se potom posoudí a s ohledem na praxi vylepší.¹²

---

¹⁰ Srov. ŠKRLA, P., ŠKRLOVÁ, M., *Kreativní ošetrovatelský management*, s. 202–204.

¹¹ Srov. VORLÍČKOVÁ, H., SÝKOROVÁ, Z., NAVRÁTILOVÁ, D., *Mapy péče v onkologii, Onkologická péče*, 2001, č. 3, s. 16.

¹² Tamtéž.

Škrlovi uvádějí: „*Mapy péče podporují týmovou atmosféru, takže dochází ke změně termínu – můj pacient na – náš pacient.*“¹³

1.4 Financování zdravotní péče

Mapy péče jsou často spojovány s pojmy financování a systém DRG. Principy financování zdravotní péče v České republice se od jejího vzniku už několikrát změnilo, kromě toho se také rozdělila vnitřní struktura zdravotnických subjektů. Část zdravotnických služeb se přesunula do sféry privátní, část zdravotní péče zůstává nadále ve sféře státní. Od roku 1992 se stále hledají vhodné či vhodnější principy financování zdravotnických subjektů, hledá se takové řešení, které by vyhovovalo všem zúčastněným stranám. S problémy v této oblasti se setkávají všechny státy, i ty ekonomicky velmi vyspělé. Problémy ve financování zdravotnictví většinou nejsou způsobovány malým množstvím peněz proudících do této sféry, ale mnohdy i nevhodným způsobem financování, nedostatečnou kontrolou, neefektivní hospodárností, nebo také nemožností ovlivnit ceny vstupů předcházejících partnerů (dodavatelů, laboratoří atd.), či ceny léků. Každá oblast zdravotnictví (ambulanci péče, akutní lůžková péče, lékárny, léky) v naší republice je financována poněkud jinak.¹⁴

1.4.1 Akutní lůžková péče

Nemocnice jsou od roku 1997 financovány tzv. **paušální platbou**, paušálem. Jeho výška je stanovena na základě údajů, ukazujících kolik finančních prostředků obdržela tato nemocnice v předcházejícím roce, nazývané referenčním obdobím (návrh úhradové vyhlášky pro rok 2010 rozumí referenčním obdobím rok 2008).

---

¹³ ŠKRLA, P., ŠKROVÁ, M., *Kreativní ošetrovatelský management*, s. 206.

¹⁴ GLADKIJ, I., aj., *Management ve zdravotnictví*, s. 113 – 115.

Předpokladem paušální platby je, že převážná část nákladů nemocnic je fixních, do jisté míry nezávislá na počtu pacientů nebo prováděných výkonech.¹⁵

U velkých nemocnic se v řadě zemí používá **systém DRG**. Pro českou republiku byl adaptován v letech 2003 – 2004. Představuje způsob klasifikace hospitalizovaných pacientů, vytvořený na Yalské univerzitě v USA v roce 1965. V tomto případě není úhrada přímo spojena s náklady za individuální léčbu, ale je spojena s náklady za každou diagnostickou skupinu. Když nemocnice dokáže tyto služby poskytnout za nižší náklady, je rozdíl jejím ziskem, jestliže je to naopak, musí nést ztrátu.¹⁶

DRG je klasifikační a úhradový systém patřící mezi tzv. casemixové systémy, které zařazují pacienty v akutních zdravotnických zařízeních do skupin, nebo celků, podle předem určených kritérií (průměrná hospitalizační doba, věk, komplikace, komorbidity atd.). Diagnózy v jednotlivých skupinách jsou si například podobné náklady na léčbu, spotřebě zdrojů a v délce hospitalizační doby.

K lepší přehlednosti je z 636 diagnostických skupin vytvořeno 25 diagnostických tříd, založených na orgánovém systému (poruchy nervové, oběhové soustavy...). Základním stavebním kamenem jsou relativní váhy.¹⁷

Každá DRG skupina má svou relativní váhu. Relativní váha je číslo, které určuje, jak je daná DRG skupina z pohledu spotřebovaných zdrojů náročná vůči všem ostatním skupinám. Pokud bychom vypočítali průměrnou relativní váhu ze všech hospitalizací v České republice, dostaneme číslo jedna. Když máme například skupinu, která má relativní váhu dvě, znamená to, že je dvakrát dražší, má-li váhu 0,5, je o polovinu levnější. Pokud relativní váhu vynásobíme stanovenou finanční částkou (říká se jí základní sazba), dostaneme částku, kterou za hospitalizace spadající do určité DRG skupiny dostaneme zaplacenou.¹⁸

---

¹⁵ Srov. GLADKIJ, I., aj., *Management ve zdravotnictví*, s. 122.

¹⁶ Srov. HERMANOVÁ, M., DRG systém v českém zdravotnictví, *Sestra*, 2003, č. 4, s. 22.

¹⁷ Srov. ŠKRLA, P., ŠKRLOVÁ, M., *Kreativní ošetrovatelský management*, s. 178 – 179.

¹⁸ PÁV, Z., K čemu je užitečné DRG?, *Medical Tribune* [online], Dostupné na WWW: <<http://www.tribune.cz/clanek/13875>>.

1.5 Transplantace srdce

Klinický program transplantace srdce byl v České republice zahájen 31. 1. 1984. Transplantace byla provedena v Institutu klinické a experimentální medicíny v Praze vedená týmem profesorů Kočandrla, Firt a Fabián. V roce 1992 zahájil program transplantací srdce tým kardiovaskulárního a transplantačního centra v Brně, vedený profesorem Černým. Podle názorů výborů odborných společností, jsou tato dvě centra plně dostačující, a proto se o otevření dalších neuvažuje.¹⁹

Posmrtné dárčovství je velmi složitou legislativní²⁰, medicínskou a etickou otázkou. V naší zemi platí strategie Opting out – předpokládaného souhlasu. Legislativní otázka je vyřešena vznikem registru nesouhlasících s posmrtným dárčovstvím orgánů, takže u neregistrovaných platí systém předpokládaného souhlasu. U Osob, kterým není 18 let, nebo jsou nezpůsobilí k právním úkonům, musí být souhlas zákonného zástupce.²¹

1.5.1 Indikace k transplantaci srdce

Z hlediska diagnózy jsou nejčastěji k transplantaci srdce indikováni nemocní s dilatační kardiomyopatií a s ischemickou chorobou srdeční. Méně častými indikacemi je revmatická srdeční choroba, vrozené vady, konstriktivní perikarditida, akutní myokarditida a angiosarkomy srdce.

Absolutní kontraindikací je přítomnost akutní infekce, malignity, které samo o sobě zhoršují přežívání nemocného, dále pokročilé poruchy funkce parenchymatózních orgánů a vysoké hodnota plicní cévní rezistence.

Za relativní kontraindikace se považuje vyšší věk nemocných (u nás nad 60 let), nález nezhojeného plicního infarktu, vředová choroba gastroduodenální v akutní fázi a diabetes mellitus s orgánovými komplikacemi.

---

¹⁹ Srov. PIRK, J., MÁLEK, I., a kol., *Transplantace srdce*, s. 15.

²⁰ Zákon 285/2002 Sb., Vyhláška 434/2004 Sb.

²¹ Srov. KOLOUCHOVÁ, E., DRKOŠOVÁ, P., FOGLOVÁ, Š., *Současná situace v transplantačním programu a nové mosty pro srdce, Diagnóza v ošetrovatelství*, 2007, s. 261.

Transplantace srdce není vhodná u nemocných s psychiatrickým onemocněním, u nemocných, kteří jsou závislí na drogách nebo alkoholu a u pacientů kde není záruka spolupráce. U těchto nemocných hrozí selhání podávání přesných dávek imunosupresivní terapie, která je v tomto případě celoživotní.²²

Některé komplikace mohou být přechodné, po jejich zvládnutí je nemocný opět zařazený na čekací listinu.

1.5.2 Časná pooperační péče

Hlavní cíle časně pooperační péče jsou:

1. Prevence infekce a akutní rejekce (odhojování štěpu).
2. Zastavení krvácení.
3. Hemodynamická podpora.

Při nekomplikovaném průběhu pokračuje inotropní²³ a chronotropní²⁴ podpora 1 – 3 dny. Dysfunkce pravé komory je častou významnou příčinou morbidit a časně mortality u těchto pacientů. Hlavní důvod je náhlé vystavení netrénované pravé komory dárce nezvykle vysokému cévnímu odporu v plicích příjemce. Plicní hypertenze je obvykle přechodná a vyžaduje podání vazodilancií, s kterými přichází pacient většinou už z operačního sálu. Arteriální hypertenze vyžaduje efektivní analgezií a rovněž vazodilatační terapii, nejčastěji nitráty. Imunosupresivní režim obsahuje nejčastěji trojkombinaci metylprednisolon, cyklosporin A a mykofenolát. Alternativou je metylprednisolon a takrolimus (sestra musí znát generické názvy léků, protože pravidelně, dle ordinace lékaře provádí odběr krve, na zjištění jejich hladiny v krvi). Většinu pacientů je možné extubovat do 8 hodin po operaci. Nekomplikovaný průběh umožňuje zrušení invazivního monitorování a většiny drénů ještě před propuštěním z jednotky intenzivní péče.²⁵

---

²² Srov. MÁLEK, I., *Transplantace srdce – pohled kardiologa*, s. 17 – 18.

²³ Inotropie - kontraktilita, stažlivost srdečního svalu - VOKURKA, M., HUGO., J. a kol. *Velký lékařský slovník*, s. 378.

²⁴ Ovlivňující srdeční frekvenci – VOKURKA, M., HUGO., a kol. *Velký lékařský slovník*, s. 367.

²⁵ Srov. WÁGNER, R., *Kardioanestezie a perioperační péče v kardiokirurgii*, s. 291 – 292.

1.5.2 Komplikace po transplantaci srdce

Nejvážnější z komplikací je časné selhání štěpu. Příčinou je **hyperakutní rejekce**, která je způsobena protilátkami příjemce proti štěpu, které pacient vytvoří například po předchozích transfúzích (veškeré ery masy je nutné podávat přes deleukotizační set). Vzniká také nerespektováním skupin mezi dárcem a příjemcem. Dochází k okamžité intravaskulární trombóze, která je neléčitelná. Východiskem pro záchranu pacienta je mechanická srdeční podpora a retransplantace. Dále je to **pravostranné srdeční selhání** při vysoké plicní venózní rezistenci. V dalším období je to **akutní rejekce, infekce, renální selhání a bradyarytmie. Syndrom nízkého srdečního výdeje**, vzniká po příliš dlouhé době studené ischemie (přes 4 hodiny) a je-li štěp odebrán od maligního dárce (věk, částečné postižení). Léčba vyžaduje dlouhodobější podání farmakologické nebo mechanické srdeční podpory. Naproti tomu **akutní rejekce** je konstantní hrozbou od časného období do půl roku od operace a je výsledkem reakce T-lymfocytů příjemce s povrchovými HLA-antigeny štěpu. K časnému záchytu a monitorování antirejekční léčby se používá opakované histologické vyšetření endokardu pravé komory, získané instrumentáři zavedeným přes vena jugularis interna tzv. endomyokardiální biopsie. **Infekce** je další hrozbou v pooperační péči u pacientů po transplantaci srdce. Nejčastěji se vyskytují plicní infekce a infekce v operační ráně. V prvním měsíci převažují infekce bakteriální a potom virové a mykotické. Hlavním zdrojem v časném období je kontakt pacienta s kontaminovaným materiálem a zdravotnickým personálem. **Renální selhání** v časné době může být způsobené už prerenálním selháním před operací, nebo v důsledku perioperačního postižení (mimotoční oběh), společně s neurotoxickými účinky cyklosporinu A, takrolimu, nebo některých antibiotik. Renální funkce se v časné době většinou rychle upraví, nebo je potřeba přechodné využití eliminační metody – hemodialýzy.²⁶

---

²⁶ Srov. WÁGNER, R., *Kardioanestezie a perioperační péče v kardiokirurgii*, s. 292 – 294.

2 Empirická část práce

2.1 Cíle práce

Cíl 1.: Zjistit počet pacientů po ortotopické transplantaci srdce (dále jen OTS) v roce 2009 na CKTCH. Distribuce respondentů podle třídících znaků.

Cíl 2.: Zmapovat ošetrovatelskou péči u pacientů hospitalizovaných na pooperační jednotce intenzivní péče (JIP) s diagnózou dilatační kardiomyopatie (dále jen DKMP) po OTS na CKTCH v roce 2009.

Cíl 3.: Připravit podklady pro mapy péče za ošetrovatelský úsek u pacientů hospitalizovaných na JIP s diagnózou DKMP po OTS v CKTCH v roce 2009 se zakomponováním NANDA (North American Assotiation for Nursing Diagnosis International) - NIC (Nursing Interventiona Classification) - NOC (Nursing Outcomes Classification).

2.2 Metodika průzkumného šetření

2.2.1 Studium literatury a informačních zdrojů

1. Studium literatury a pramenů k tématu mapy péče, NANDA, NIC, NOC ve vztahu k transplantacím srdce.
2. Zadání rešerší podle klíčových slov.
3. Ze získaných rešerší vyhledání informačních zdrojů k danému tématu.
4. Informace z internetových zdrojů.

Rešerše byly zadány knihovně Národního centra ošetrovatelství a nelékařských oborů v Brně a Národní lékařské knihovně v Praze.

Využita byla klíčová slova a jejich kombinace: mapy péče, řízená péče, DGR systém, transplantace srdce, mapy péče u pacientů po transplantaci srdce, ošetrovatelské standardy a ošetrovatelská péče po transplantaci srdce, NANDA, NIC, NOC – klasifikace ve vztahu k transplantaci srdce. Vyhledávání bylo realizováno v databázích Bibliographia Medica Českoslovaca (BMČ) a CINAHL Plus with full Text, ale většina rešerší byla bez údajů o databázi.

Ze získaných materiálů se jen velmi malá část týkala dané problematiky tvorby mapy péče, v kategorii ošetrovatelská péče. Články z odborných časopisů měly základní rovinu týkající se jednotlivě jen problému, co jsou mapy péče. Téměř většina autorů čerpala z Kreativního ošetrovatelského managementu od P. a M. Škrlových.

U odkazů na zahraniční publikace, byl v anglickém jazyce dostupný pouze abstrakt k dané studii. Není tedy zřejmé, jak byla studie organizována, jaké množství probandů do ní bylo zahrnuto. Z bakalářských prací byly nalezeny tři, podobného tématu. A to na Lékařské fakultě, Univerzity Masarykovi v Brně: Edukace v předoperační přípravě a pooperační péči u vybraných skupin klientů pomocí vytvořených informačních map (Kulhavá, 2006), Mapa péče pro diagnózu fraktura proximálního femuru (Hradilová, 2006), Mapa péče pro diagnózu totální endoprotéza kyčle (Horáčková, 2009). Jedna z autorek se zabývala edukační mapou péče, zda přináší dostatek informací klientům a další dvě vytvářely mapu péče zároveň pro další kategorie (lékař, anesteziolog, fyzioterapeut a další). Nelze tedy provádět detailní srovnávání s jednotlivými pracemi, či články.

2.2.2 Volba výzkumné techniky a tvorba výzkumného nástroje

1. Metoda retrospektivního sběru dat ze zdravotní dokumentace - lékařské, ošetrovatelské a následné kvalitativní zpracování (retrospektivní analýza dokumentace).

2. Metoda popisné (deskriptivní) statistiky pro prezentaci a co nejsrozumitelnější uspořádání některých dat. Třídění podle kvantitativního znaku (třídní intervaly) a kvalitativního znaku (pohlaví, indikace k transplantaci podle základní diagnózy). K popisu polohy dat použít nejčastěji medián hodnot.

3. Odvození přítomnosti ošetrovatelské diagnózy (nalezené v publikaci *Nursing Diagnoses: Definitions & Classification 2009 – 2011*)²⁷ u výběrového souboru pacientů.

4. Ze získaných poznatků vytvoření podkladu pro mapy péče u definovaných pacientů za úsek ošetrovatelské péče.

2.2.3 Kriteria pro výběr vzorku respondentů

Základní soubor budou tvořit pacienti s diagnózou Z 94.1 – Transplantované srdce (dále jen TS).

Výběrový (výzkumný) soubor budou tvořit pacienti s diagnózou I 42.0 – DKMP a Z 94.1 TS hospitalizovaní na CKTCH Brno od 1. 1. 2009 – 31. 12. 2009.

Kriteria zařazení pacienta do studie:

1. Pacienti bez přidružených systémových onemocnění (diabetes mellitus atd.).
2. Pacienti bez známek kardiogenního šoku, multiorgánového selhávání.
3. Pacienti bez implantace mechanické srdeční podpory.

2.2.4 Plán přímého šetření v terénu včetně zajištění souhlasu organizace

1. O souhlas s provedením průzkumného šetření ze zdravotní a ošetrovatelské dokumentace u pacientů po ortotopické transplantaci srdce v roce 2009 na CKTCH bude požádán doc. MUDr. Petr Němec, CSc. ředitel ústavu (viz příloha 1).
2. Při zpracování výsledků šetření z dokumentace bude dodržen způsob ochrany osobních údajů dle zákona č. 101/2000Sb., o ochraně osobních údajů.
3. Každý pacient bude mít podepsaný souhlas s nahlížením do zdravotní – lékařské a ošetrovatelské dokumentace pro účely studijní a výzkumné.

---

²⁷ HERDMAN, T., H. et al., *Nursing Diagnoses: Definitions & Classification 2009 – 2011*.

U výzkumného souboru respondentů bude vypracována strukturální a ošetrovatelská problematika tvorby mapy péče po ortotopické transplantaci srdce na CKTCH. Na základě těchto výsledků budou nejdříve přeloženy a zpracovány z anglického jazyka ošetrovatelské diagnózy NANDA klasifikace,²⁸ které zároveň budou součástí podkladů pro mapy péče v kategorii ošetrovatelská péče u pacienta po transplantaci srdce.

2.2.5 Postup zpracování získaných dat

Distribuce respondentů podle třídících znaků byla zpracována pomocí počítačového programu Microsoft Excel, použity byly výsečové grafy a tabulky. Ke každému grafu, tabulce bylo připojeno slovní hodnocení dat. U věkového průměru byly výsledky zaokrouhleny na dvě desetinná čísla. Jelikož nejmladší pacient měl 4 roky a nejstarší 66 let, průměr je ovlivněn extrémními vychýlenými hodnotami. Z tohoto důvodu je jako charakteristika polohy uváděn i medián hodnot.

Výsledky šetření z lékařské a ošetrovatelské dokumentace, na které navazovalo vytvoření odvozených ošetrovatelských diagnóz pro určitou skupinu pacientů (výzkumný soubor), byly zpracovány do tabulek. Každou tabulku předchází slovní komentář.

Konečným výstupem průzkumného šetření bylo vytvoření podkladů pro mapy péče v kategorii ošetrovatelská péče u pacienta po transplantaci srdce.

---

²⁸ HERDMAN, T., H. et al., *Nursing Diagnoses: Definitions & Classification 2009 – 2011*.

3 Analýza a interpretace výsledků průzkumného šetření

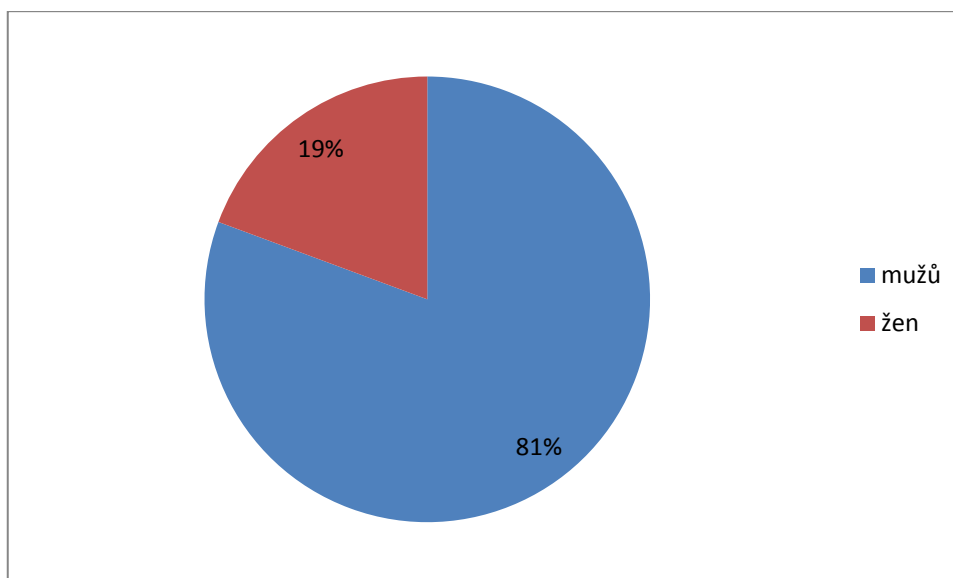
3.1 Distribuce respondentů podle třídících znaků

Mezi 31 respondenty s diagnózou transplantace srdce bylo 6 žen (19 %) a 25 mužů (81 %).

Tabulka č. 1 Distribuce respondentů podle pohlaví

Pohlaví respondentů	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
Žena	6	19
Muž	25	81
Σ	31	100

Graf č. 1 Distribuce respondentů podle pohlaví

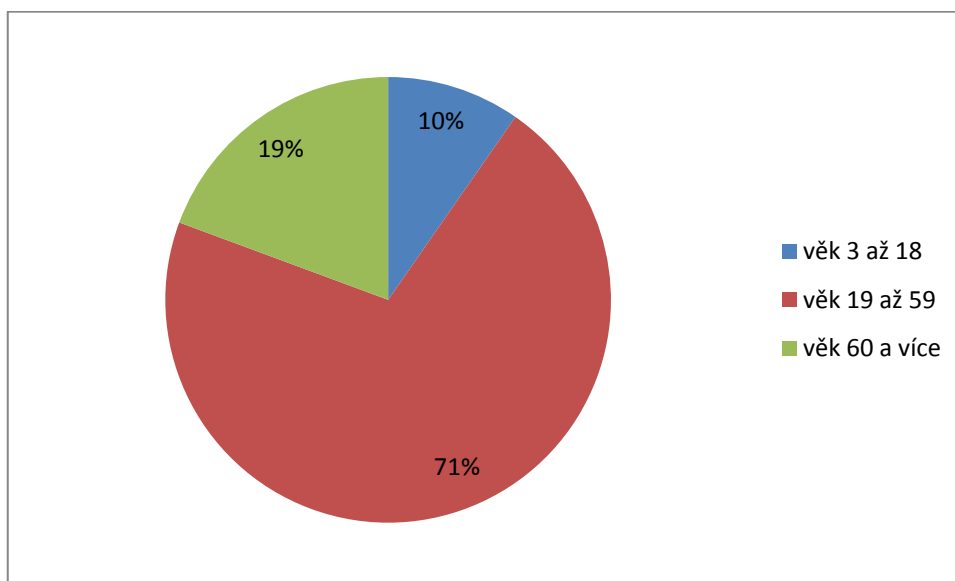

Mezi 31 respondenty s diagnózou transplantace srdce byly 3 děti ve věku 3 – 18 let (11 %), 22 dospělých ve věku 19 – 59 let (75 %) a 6 dospělých ve věku 60 a více let (14 %).

Tabulka č. 2 Distribuce respondentů podle věku

Věkové kohorty	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
3- 18 let	3	10
19- 59 let	22	71
60 let a více	6	19
Σ	31	100

Graf č. 2 Distribuce respondentů podle věku

Věk respondentů: 4, 5, 13, 20, 28, 35, 37, 41, 42, 44, 45, 46, 46, 47, 49, 52, 52, 53, 54, 56, 56, 58, 59, 59, 59, 60, 61, 61, 61, 64, 66

Věkový průměr: 46,23 let

Medián: 52 let

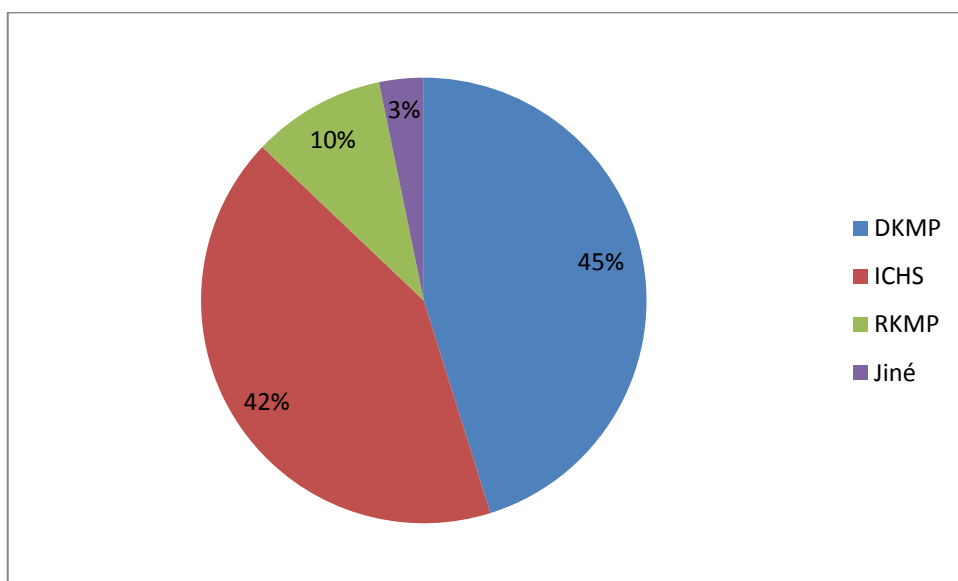

U 31 respondentů s diagnózou transplantace srdce byla základní diagnóza dilatační kardiomyopatie (dále jen DKMP) 14 pacientů (45 %), ischemická choroba srdeční (dále jen ICHS) 13 pacientů (42 %), restriktivní kardiomyopatie (dále jen RKMP) 3 pacienti (10 %) a jiné 1 pacient (3 %).

Tabulka č. 3 Indikace k transplantaci srdce podle základní diagnózy

Základní diagnóza	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
DKMP	14	45
ICHS	13	42
RKMP	3	10
Jiné	1	3
Σ	31	100

Graf č. 3 Indikace k transplantaci srdce podle základní diagnózy

V roce 2009 bylo na CKTCH provedeno 31 transplantací srdce.

Mužů bylo 25 a žen 6. Medián věku byl 52 let, věkový průměr 46,23. Nejmladšímu pacientovi byly 4 roky, nejstaršímu 66 let. Celkem 14 pacientů mělo jako základní diagnózu dilatační kardiomyopatii. Z toho 3 měli implantovanou mechanickou srdeční podporu na činnost levé komory (left ventricular assist device – LVAD) a 1 pacient byl kardiálně dekompenzovaný, na vysoké inotropní podpoře katecholaminů (dopamin, dobutamin, levosimendan). Zbytek deseti pacientů tvořilo výzkumný soubor.

3.2 Strukturální problematika tvorby mapy péče po ortotopické transplantaci srdce v Centru kardiiovaskulární a transplantační chirurgie Brno

Z hlediska studie pro mapy péče byla u výběrového souboru pacientů retrospektivní analýzou dokumentace zaznamenána celková doba hospitalizace, pobyt na JIP, speciální vyšetření- echokardiografie (dále jen ECHO) a odebrání vzorku srdeční tkáně přes centrální venózní katétr tzv. endomyokardiální biopsie (dále jen EMB) a doba extubace po operaci.

Medián hodnot u **doby hospitalizace** byl 28 dní, u **pobytu na JIP** 5 dní, doba **extubace** byla 8 hodin po operaci.

Speciální vyšetření. ECHO se provádělo denně u každého pacienta, EMB u sedmi respondentů byla provedena 5. den, u dvou respondentů 6. a 7. den. U jednoho nebyla provedena vůbec. **Medián** provedení **EMB** – je 5. pooperační den. Výsledky EMB tzv. grade, byl uveden z důvodu rejekce štěpu. V případě pozitivity by bylo nutno zvážit vyřazení respondenta z výběrového souboru z důvodu komplikace, která není součástí této práce.

U jednoho respondenta byla 4. den navíc provedena počítačová tomografie (dále jen CT) mozku, lumbální punkce (dále jen LP) a oční vyšetření (srov. tab. 4).

Výsledné hodnoty slouží jako podklad pro tvorbu mapy péče v kategorii ošetrovatelská péče. Není v kompetenci sestry, dělat v této oblasti konečné závěry (vyhláška č. 424/2004 Sb., kterou se stanoví činnosti zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků).²⁹ Doba hospitalizace, pobyt na JIP, speciální vyšetření a doba extubace po operaci se v konečném provedení mapy péče bude odvíjet od medicínských doporučení.

---

²⁹ Vyhláška č. 424/2004 Sb., část 4., hlava I., § 49.

Tabulka č. 4 Strukturální problematika

	Doba hospitalizace	Pobyt na JIP	Speciální vyšetření	Extubace
Žena 46 let	29. dní	6. dní	ECHO každý den EMB 6. den (grade 0)	Za 8 hodin
Muž 59 let	23. dní	7. dní	ECHO každý den EMB 7. den (grade I B) PP 7. den	Za 4 hodiny
Muž 52 let	20. dní	5. dní	ECHO každý den EMB 5. den (grade 0)	Za 8 hodin
Dítě 13 let	31. dní	8. dní	ECHO každý den (3. den progredující známky pravostranného selhávání) CT mozku 4. den LP 4. den Oční vyšetření 4. den EMB 5. den (grade 0)	Za 9 hodin
Dítě 4 roky	28. dní	5. dní	ECHO každý den EMB upuštěno pro stacionární nález ECHO	Za 7. hodin
Žena 53 let	28. dní	5. dní	ECHO každý den EMB 5. den (grade 0)	Za 8. hodin
Muž 52 let	27. dní	9. dní	ECHO každý den EMB 5. den (grade 0)	Za 12 hodin
Muž 47 let	29. dní	5. dní	ECHO každý den EMB 5. den (grade 0)	Za 7 hodin
Muž 46 let	29. dní	5. dní	ECHO každý den EMB 5. den (grade 0)	Za 4hodiny
Muž 61 let	28. dní	5. dní	ECHO každý den EMB 5. den (grade 0)	Za 9 hodin

Na základě rozhovoru s náměstkem ředitele pro ekonomiku ing. Pavlem Balášem bylo zjištěno, že systém DRG, hradí celou dobu hospitalizace jako případ, to znamená, že není rozlišena zvlášť doba pobytu na pooperační jednotce intenzivní péče a standardním oddělení. Délka pobytu Length Of Stay (dále jen LOS) je doba, kterou stráví pacient v rámci jednoho případu hospitalizace v nemocnici, kdy první a poslední den se počítají jako celé dny.

Průměrná délka pobytu Average Length Of Stay (dále jen ALOS) je průměr z délek hospitalizace pro konkrétní soubor případů a období. Případy s obvyklou délkou pobytu jsou značeny „inliers“ a s neobvyklou délkou pobytu „outliers“. Časové hodnoty, které je dělí, se nazývají „trim - pointy“. High Trim-Point (dále jen HTP) horní mez hospitalizace a Low Trim-point (dále jen LTP) dolní mez hospitalizace. Každá DRG skupina má obvyklé náklady. Relativní váha (dále jen RV) je číslo, které popisuje obvyklou spotřebu nákladů na péči poskytnutou pacientům v určité DRG skupině (srov. tab. 5).

Tabulka č. 5 Číselník DRG / VZP u transplantace srdce

IRDRG	Název	RV	ALOS	LTP	HTP
00011	TRANSPLANTACE SRDCE A/NEBO PLIC BEZ CC	23, 2508	41	13	123
00012	TRANSPLANTACE SRDCE A/NEBO PLIC S CC	23, 2508	41	13	123
00013	TRANSPLANTACE SRDCE A/NEBO PLIC S MCC	53, 1143	63	21	211

VZP- všeobecná zdravotní pojišťovna

IRDRG- mezinárodní zpřesněné DRG

S CC- komplikace a komorbidity (přidružená nemoc)

S MCC- závažné / hlavní komplikace a komorbidity (přidružená nemoc)

3.3 Ošetřovatelská problematika tvorby mapy péče po ortotopické transplantaci srdce v Centru kardiovaskulární a transplantační chirurgie Brno

Z hlediska potřeb pacienta a pro možnost určit ošetřovatelské diagnózy v připravovaných mapách péče, byla u výběrového souboru pacientů retrospektivní analýzou dokumentace zkoumána analgezie, monitorování odchylek fyziologických funkcí (dále jen FF), invazivní vstupy, soběstačnost a vertikalizace po operaci, výživa a vyprazdňování.

3.3.1 Analgezie

Obecnou definici bolesti uvádí Trachtová a kolektiv: *„Bolest je ryze subjektivní zážitek a existuje vždy, kdykoli nemocný říká, že bolest má. Bolest je komplexním zážitkem a současně i komplexní informací pro rozhodování lékaře a sestry.“*³⁰

V průběhu pobytu na JIP z deseti respondentů 4 bolest neudávají. U šesti respondentů se vizuální analogová škála (dále jen VAS) pohybuje v rozmezí 1 – 5 od operačního dne, až do čtvrtého pooperačního dne. U šesti respondentů byla podávána opioidní analgezie kontinuálně do druhého pooperačního dne. U čtyř přetrvávala až do třetího pooperačního dne (srov. tab. 6).

Přestože se zpravidla do 3. pooperačního dne standardně podává intravenózní cestou kontinuálně opioidní analgetikum, většina pacientů udává bolesti operační rány. Dá se říct, že i když každý člověk má odlišný práh bolesti a jinak ji prožívá, analgezie je stále aktuální téma. Pro zvládnutí bolesti je důležitá komunikace mezi sestrou a lékařem. Lékaři se často spoléhají na zprávy sester o bolesti (viz příloha 2).

---

³⁰ TRACHTOVÁ, E., a kol., *Potřeby nemocného v ošetřovatelském procesu*, s. 125.

Tabulka č. 6 Analgezie

	0. -2. pooperační den	3. -5. pooperační den	další dny	VAS
Žena 46 let	Sufenta forte i. v. kontinuálně Perfalgan 1 g i. v.	Talvosilen forte tbl. 1-0-1 d. p.	Talvosilen forte d.p.	1. den: 3
Muž 59 let	Sufenta forte i. v. kontinuálně Perfalgan 1g i. v.	Talvosilen forte tbl. 1-1-1 Dipidolor 1 amp i. v. d. p.	Talvosilen forte tbl. 1-0-1	0 – 3. den: 0 – 1 4. den: 3 – 4
Muž 52 let	Sufenta forte i. v. kontinuálně	3. den idem. 0. - 2. den potom d. p. Perfalgan 1g i. v. d. p.		Bolest neudává
Dítě 13 let	Sufenta forte i. v. kontinuálně	3. den idem. 0. - 2. den potom d. p. Aldifen 1 amp i. m.	Perfalgan 0,5 g i. v. d. p.	3. den: 3
Dítě 4 roky	Sufenta forte i. v. kontinuálně	3. den idem. 0. - 2. den potom d. p. Perfalgan 10 mg i. v.		Bolest neudává
Žena 53 let	Sufenta forte i. v. kontinuálně	Neodolphase i. v. d. p. Talvosilen forte tbl. 1-1-1		Bolest neudává
Muž 52 let	Sufenta forte i. v. kontinuálně Novalgin 1 amp. i. v.	3. den idem. 0. - 2. den od 4. dne Talvosilen forte tbl. 1-1-1	Talvosilen forte tbl. d. p.	1. den: 4 4. den: 1
Muž 47 let	Sufenta forte i. v. kontinuálně Perfalgan 1 g i. v. Talvosilen forte tbl. 1-0-1	Talvosilen forte tbl. 1-1-1 Perfalgan 1g i. v. d. p		2. den: 5 3. den: 3
Muž 46 let	Sufenta forte i. v. kontinuálně Perfalgan 1g i. v.	Talvosilen forte tbl. 1-1-1		1. den: 3
Muž 61 let	Sufenta forte i. v. kontinuálně	Talvosilen forte tbl. 1-1-1		Bolest neudává

3.3.2 Monitorování odchylek fyziologických funkcí

Vokurka, Hugo a kolektiv uvádějí: „*Monitorování je trvalé sledování, zejména životně důležitých funkcí pacientů ve vážném kritickém stavu, ale též v anestezii a po operaci. Monitorování se provádí na speciálních odděleních nemocnic – pooperačních odděleních, JIP, koronárních jednotkách (nemocnic s infarktem myokardu a vážnými arytmiemi aj.).*“³¹

Každý pacient po transplantaci srdce je hospitalizován na pooperační jednotce intenzivní péče, kde je napojený na monitor. Kontinuálně je sledován elektrokardiogram (dále jen EKG), krevní tlak (dále jen TK), puls (dále jen P), centrální venózní tlak (dále jen CVP – Central Venous Pressure), střední tlak v plicnici (dále jen PAMP – Pulmonary Arterial Mean Pressure), minutový srdeční výdej (dále jen CO – cardiac out put), srdeční index (dále jen CI – cardiac index), saturace krve kyslíkem (dále jen SpO₂), dechová frekvence (dále jen DF), tělesná teplota (dále jen TT). Průběžně je hodnocen a zapisován stav vědomí. Denně se provádějí odběry biologického materiálu dle ordinace lékaře (viz příloha 3).

U všech deseti respondentů se objevily odchylky ve fyziologických funkcích. 7 respondentů mělo poruchy rytmu, 4 respondenti měli hodnoty CVP vyšší než je norma, 1 respondent měl hodnoty TK a CVP nižší než je norma, 1 respondent měl hodnoty CI nižší než je norma, 5 respondentů mělo hodnoty SpO₂ nižší než je norma, 3 z nich museli mít neinvazivní ventilaci (dále jen NIV), 4 respondenti měli hodnoty TT vyšší než je norma, 4 respondenti měli hodnoty glykemie vyšší než je norma, 1 respondent měl kvalitativní poruchu vědomí a 1 respondent měl křeče (srov. tab. 7).

Dá se konstatovat, že odchylka jedné FF ovlivní druhou a naopak. Pro jednoduchost ukážeme věc na jednom příkladě. U pacienta, který má vyšší hodnoty CVP, při pozitivní bilanci, se mohou objevit dříve, či později dechové obtíže, pokles SpO₂, poruchy rytmu z hypervolemie. Je proto kladen velký důraz na znalosti a na vzdělání sester pracujících na JIP.

---

³¹ VOKURKA, M., HUGO, J., a kol., *Velký lékařský slovník*, s. 527.

Tabulka č. 7 Monitorace FF - odchylky

	EKG	TK, P, CVP	PAP, CO, CI	SpO2, DF	TT	Vědomí/ krevní odběry
Žena 46 let	3. den recidivující SV arytmie v. s. důsledkem dilatace d. x. oddílů	1. den CVP: 18 – 20 cm H2O			0. - 1. den febrilie, subfebrilie 2. - 6. den afebrilní	
Muž 59 let		1. den TK: 80/40 CVP: 3 cm H2O	1. den CI: 1,64 l/min/m2	1. den 92% (NIV)	1. den febrilie, 2. den subfebrilie, 3. den afebrilní	
Muž 52let				1. den 92%	1. den febrilie	4. den zmatenost, ↑ n-látek (při negativní bilanci), glykemie
Dítě 13 let	2. den nepravidelný SR, později občas SVES					4. a 5. den epiparoxysmus,
Dítě 4 roky		1. den CVP: 18 cmH2O (ECHO zn.dilatace d. x. oddílů)			hned ze sálu febrilie 1 – 5. den afebrilní	
Žena 53 let	0. den fibrilace síní	1. den CVP: 17 cmH2O		2. den 91% (NIV)		od 2. dne zvýšené hodnoty glykemie
Muž 52 let	1. den bigeminie			1. den 88% (NIV)		od 1. dne ↑ hodnoty glykemie
Muž 47 let	1. den četné KES					
Muž 46 let	3. den fibrilace síní	1. den CVP: 18 cmH2O		1. den 88%		
Muž 61 let	0. den přechodně fibrilace síní	0. den CVP: 15 cmH2O				Od 2. dne zvýšené hodnoty glykemie

3.3.3 Invazivní vstupy

U pacientů po transplantaci srdce imunosupresivní léčba způsobuje vysoké riziko infekce. Pokud se tedy jedná o nekomplikovaný průběh, je snahou co nejdříve zrušit veškeré invazivní vstupy. Z operačního sálu je zaveden Swan □ Ganzův katétr (dále jen S-G katétr) do arteria pulmonalis (plicní tepny), z hlediska měření tlaků (PAMP, CVP) a pro monitorování srdečního výdeje (CO, CI). Z důvodu kontinuálního sledování invazivního krevního tlaku je zaveden arteriální katétr (dále jen AK), nejčastěji do arteria radialis na nedominantní končetině, méně často do arteria femoralis.

Pro aplikaci i. v. anestetik, je zaveden periferní venózní katétr (dále jen PVK), který se ruší nejpozději do 1. pooperačního dne. Z operační rány jsou zavedeny Redonovy drény³².

Medián hodnot doby zrušení AK a S-G katétru je u sledovaného souboru respondentů 2. – 3. pooperační den. Převaz operační rány se prováděl denně. Při překladi na intermediální jednotku péče měli všichni respondenti zrušeny Redonovy drény (srov. tab. 8). Z důvodu časného zrušení, není PVK v tabulce uváděn (riziko infekce stoupá od třetího dne zavedení).

Invazivní vstupy jsou nedílnou součástí intenzivní péče. Mohou ale také být zdrojem nozokomiálních nákaz. Z hlediska prevence je proto také důležitá pravidelná péče o místo vpichu katétru a výměna infúzních linek a řádně vedená ošetrovatelská dokumentace týkající se péče o invazivní vstupy (viz příloha 4, 5).

---

³² Polyethylenová několikrát perforovaná trubička, kterou se tekutina odvádí do láhve s pod tlakem - VOKURKA, M., HUGO, J. a kol. *Velký lékařský slovník*, s. 189.

Tabulka č. 8 Invazivní vstupy / převazy

	Arteriální katétr	S-G katétr/ CVK/	Redonův drén	Převaz operační rány
Žena 46 let	3. den ex	S-G katétr-3. den ex, CVK-ponechán	I. II. III. I. II. 2. den ex III. 4. den ex	denně
Muž 59 let	5. den ex	S-G katétr-3. den ex, CVK-ponechán	I. II. III. IV. II. 2. den ex I. III. 3. den ex IV. 4. den ex	denně
Muž 52 let	5. den ex	S-G katétr-2. den ex CVK-ponechán	I. II. III. I. III. 3. den ex II. 5. den	denně
Dítě 14 let	3. den ex	S-G katétr-3. den ex CVK-ponechán	I. II. III. I. II. 3. den ex III. 8. den ex	denně
Dítě 4 roky	2. den ex	S-G katétr-2. den ex CVK-ponechán	I. II. III. 3. den všechny ex	denně
Žena 53 let	2. den ex	S-G katétr-1. den ex CVK-ponechán	I. II. III. 3. den všechny ex	denně
Muž 52 let	6. den ex	S-G katétr-4. den ex CVK-ponechán HDK-od 1. pooperačního dne, po celou dobu na JIP	I. II. III. II. III. 4. den ex I. 6. den ex	denně
Muž 47 let	2. den ex	S-G katétr-1. den ex CVK-ponechán	I. II. III. 4. den všechny ex	denně
Muž 46 let	2. den ex	S-G katétr-3. den ex CVK-ponechán	I. II. III. IV. 3. den všechny ex	denně
Muž 61 let	1. den ex	S-G katétr-2. den ex CVK-ponechán	I. II. III. IV. 3. den všechny ex	denně

3.3.4 Soběstačnost a vertikalizace po operaci

V rámci prevence tromboembolických komplikací a návratu co nejdříve maximální funkční zdatnosti jedince, je nutná mobilizace pacienta. Kromě dechové rehabilitace je již v časném pooperačním období zahájena intenzivní rehabilitace s postupným navyšováním zátěže (viz příloha 6). Probíhá po krocích, od vysazování na lůžku a v křesle pro kardiaky, až po zcela samostatný pohyb. Délka a časový plán jednotlivých fází se odvíjí od aktuálního stavu a kondice nemocného.³³

1. pooperační den 6 respondentů z deseti zvládli hygienu sami s dopomocí sestry, dokázali stoj u lůžka. Od 2. pooperačního se dokáže postavit u lůžka všech 10 respondentů, 9 provádí hygienu s dopomocí sestry, 1 respondent (dítě 4 roky) provádí hygienu po celou dobu pobytu na JIP matka dítěte. Od 3. pooperačního dne zvládlo sed v křesle pro kardiaky 7 respondentů, u jednoho nebyl v ošetřovatelské dokumentaci veden záznam (srov. tab. 9).

V ošetřovatelské dokumentaci je vedený pouze záznam o hygieně, zda ji provádí sestra, nebo pacient s dopomocí sestry, sed v křesle pro kardiaky (a to ne vždy, u jednoho respondenta záznam chybí). Z analýzy vyplývá, že lepší orientace a hodnocení o soběstačnosti nemocného v této oblasti by byla pomocí škály: Barthelův test základních všedních činností.

Při překladu respondentů z pooperační JIP, byli všichni schopni následné rehabilitace, nácvik chůze po oddělení.

---

³³ Srov. KARDIOCHIRURGIE, *Život po operaci* [online]. Dostupné na WWW: <<http://kardiochirurgie.cz/rehabilitace>>.

Tabulka č. 9 Soběstačnost a vertikalizace

	0. den	1. pooperační den	2. pooperační den	3. pooperační den	4. – 5. pooperační den	Další
Žena 46 let	klidový režim na lůžku	hygiena 2 x denně, druhou provádí sama s dopomocí sestry, sed se spuštěnými DK, stoj u lůžka	hygiena 2 x denně, provádí sama s dopomocí sestry, sed se spuštěnými DK, stoj u lůžka	idem. 2. pooperační den + sed v křesle pro kardiaky	idem. 3. pooperační den	idem. 3. pooperační den
Muž 59 let	klidový režim na lůžku	hygiena 2 x na lůžku sestrou (cítí se unavený)	hygiena 2 x denně, provádí sám s dopomocí sestry, sed se spuštěnými DK, stoj u lůžka	idem. 2. pooperační den	idem. 2. pooperační den	idem. 2. pooperační den + sed v křesle pro kardiaky
Muž 52 let	klidový režim na lůžku	hygiena 2 x denně, druhou provádí sám s dopomocí sestry, sed se spuštěnými DK, stoj u lůžka	hygiena 2 x denně, provádí sám s dopomocí sestry, sed se spuštěnými DK, stoj u lůžka	idem. 2. pooperační den + sed v křesle pro kardiaky	idem. 3. pooperační den	
Dítě 13 let	klidový režim na lůžku	hygiena 2 x denně sestrou na lůžku	hygiena 2 x denně sestrou na lůžku, nácvik sed spuštěnými DK. stoj u lůžka (cítí se slabý)	hygiena 2 x denně matka, sed se spuštěnými DK	klidový režim na lůžku (LP)	hygiena 2 x denně matka, sed se spuštěnými DK, od 7. dne sed v křesle pro kardiaky
Dítě 4 roky	klidový režim na lůžku	hygiena 2 x denně, R -sestrou, V - matka,	hygiena 2 x denně, R, V - matka, sed se spuštěnými DK, stoj u lůžka	idem. 2. pooperační den + sed v křesle pro kardiaky	idem. 3. pooperační den	
Žena 53 let	klidový režim na lůžku	hygiena 2 x denně, druhou provádí sama s dopomocí sestry, sed se spuštěnými DK, stoj u lůžka	hygiena 2 x denně, provádí sama s dopomocí sestry, sed se spuštěnými DK, stoj u lůžka	idem. 2. pooperační den + sed v křesle pro kardiaky	idem. 3. pooperační den	

	0. den	1. pooperační den	2. pooperační den	3. pooperační den	4. – 5. pooperační den	Další
Muž 52 let	klidový režim na lůžku	hygiena 2 x denně sestrou na lůžku (cítí se slabý)	hygiena 2 x denně, R - sestrou na lůžku, snaží se pomáhat, V - provádí sám, sed se spuštěnými DK	není v dokumentaci zaznamenáno	není v dokumentaci zaznamenáno	hygiena 2 x denně, provádí sám, sed v křesle pro kardiaky
Muž 47 let	klidový režim na lůžku	hygiena 2 x denně, druhou provádí sám s dopomocí sestry, sed se spuštěnými DK, stoj u lůžka	hygiena 2 x denně, provádí sám s dopomocí sestry, sed se spuštěnými DK, stoj u lůžka	idem. 2. pooperační den + sed v křesle pro kardiaky	idem. 3. pooperační den	
Muž 46 let	klidový režim na lůžku	hygiena 2 x denně, druhou provádí sám s dopomocí sestry, sed se spuštěnými DK, stoj u lůžka	hygiena 2 x denně, provádí sám s dopomocí sestry, sed se spuštěnými DK, stoj u lůžka	idem. 2. pooperační den + sed v křesle pro kardiaky	idem. 3. pooperační den	
Muž 61 let	klidový režim na lůžku	hygiena 2 x denně, druhou provádí sám s dopomocí sestry, sed se spuštěnými DK, stoj u lůžka	hygiena 2 x denně, provádí sám s dopomocí sestry, sed se spuštěnými DK, stoj u lůžka	idem. 2. pooperační den + sed v křesle pro kardiaky	idem. 3. pooperační den	

3.3.5 Výživa a vyprazdňování

Záznamy a monitorování v oblasti výživy a vyprazdňování v oblasti ošetrovatelské péče mohou mít vliv na uzdravování pacienta, a proto jsou podstatnou součástí práce sestry na pooperační JIP.

U všech deseti respondentů byla nasogastrická sonda (dále jen NGS) zrušena první den po operaci, permanentní močový katétr (dále jen PMK) je ponechán po celou dobu pobytu na JIP (viz příloha 8, 9). Dietní opatření probíhala dle standardu oddělení (viz příloha 3).

U sedmi respondentů došlo ke snížení diurézy (oligurie³⁴, až anurie³⁵) a u jednoho z nich bylo nutné provést eliminační metodu □ hemodialýzu. 1 respondent měl lékařem ordinovanou forsírovanou diurézu z důvodu navýšení dusíkatých látek při negativní bilanci. U dvou respondentů se neobjevily žádné odchylky v oblasti diurézy. Střevní peristaltika nastoupila u všech respondentů 1. pooperační den. Pět respondentům byla podávána projímadla, 1 respondent měl průjem, 1 respondent se nevyprázdnil vůbec po celou dobu pobytu na JIP, 3 respondenti se vyprázdnil bez obtíží (srov. tab. 10).

Odborníci konstatují, že v důsledku perioperačního a pooperačního podávání opiátů dochází ke snížení žaludeční a střevní motility. Obvyklá je i porucha ledvinných funkcí, způsobená selháváním ledvin už před transplantací, nebo jako důsledek snížení prokrvení ledvin při mimotělním oběhu, či nefrotoxickým působení cyklosporinu A (imunosuprese). Z analýzy vyplývá, že porucha ledvinných funkcí a porucha ve vyprazdňování stolice postihla většinu respondentů sledovaného souboru.

---

³⁴ Malé množství moči vytvořené za 24 hodin (méně než 500ml) - VOKURKA, M., HUGO, J. a kol. *Velký lékařský slovník*, s. 592.

³⁵ Zástava močení a tvorby moči - VOKURKA, M., HUGO, J. a kol. *Velký lékařský slovník*, s. 55.

Tabulka č. 10 Výživa/vyprazdňování

	NGS/ PMK	dieta	diuréza - odchylky	peristaltika/stolice
Žena 46 let	1. den ex / po celou dobu hospitalizace	0. den: 0 1. den: 1 2 – 6. den: 2	1. den: ↓ 100 - 200 ml za 4 hod. (pozitivní bilance tekutin: + 800 ml)	1. den ++ / 3. den: glycerinový čípek 4. den: stolice-normální
Muž 59 let	1. den ex / po celou dobu hospitalizace	0. den: 0 1. den: 1 2 – 7. den: 2		1. den +++ / 3. den: glycerinový čípek, 4. den: nálev 5. den: stolice-normální
Muž 52 let	1. den ex / po celou dobu hospitalizace	0. den: 0 1. den: 1/9 2 – 5. den: 9	forsírovaná diuréza (↑ n-látek při negativní bilanci)	1 den +++ / na JIP nebyl na stolici, opakovaně čípky, nálevy
Dítě 13 let	1. den ex / po celou dobu hospitalizace	0. den: 0 1. den: 1 2 – 8. den: 2	3. den: ↓ 100 - 150 ml za 4 hod. (pozitivní bilance tekutin: + 950 ml)	1. den ++ / 3. den glycerinový čípek 4. den: stolice-normální
Dítě 4 roky	1. den ex / po celou dobu hospitalizace	0. den: 0 1. den: 1 2 – 5. den: 13	od 1. dne Furosemid i. v. při normální diuréze (dle ordinace lékaře – negativní bilance)	1. den ++ / 3. den stolice-normální
Žena 53 let	1. den ex / po celou dobu hospitalizace	0. den: 0 1. den: 1/9 2 – 5. den: 9	2. den: Furosemid i. v. (dechové obtíže, ↑ CVP, ordinovaná negativní bilance 500 – 1000 ml)	1. den ++++ / 2. den průjem: 5 x 3. den průjem: 2 x
Muž 52 let	1. den ex / po celou dobu hospitalizace	0. den: 0 1. den: 1/9 2. - 9. den: 9	2. den: anurie 30ml za 4 hod. (hemodialýza) 4. den: obnova diurézy (podpora Furosemidem i. v.)	1. den +++ / 3. den: glycerinový čípek, 4. den: nálev 5. den: stolice-normální
Muž 47 let	1. den ex / po celou dobu hospitalizace	0. den: 0 1. den: 1 2 – 5. den: 2		1. den ++++ / 4. den stolice-normální
Muž 46 let	1. den ex / po celou dobu hospitalizace	0. den: 0 1. den: 1 2 – 5. den: 2	1. den: Furosemid i. v. (dechové obtíže, ↑ CVP, ordinovaná negativní bilance 500 – 1000 ml)	1. den +++ / 3. den: glycerinový čípek 4. den: stolice-normální
Muž 61 let	1. den ex / po celou dobu hospitalizace	0. den: 0 1. den: 1/9 2 – 5. den: 9	0. den: ↓ 100 ml za 4 hod. (pozitivní bilance tekutin: + 900 ml)	1. den ++++ / 4. den stolice-normální

3.4 Ošetřovatelské diagnózy u pacienta po transplantaci srdce

Následující tabulka představuje ošetřovatelské diagnózy dle NANDA klasifikace,³⁶ které byly odvozeny u deseti sledovaných respondentů na základě podkladů strukturální a ošetřovatelské problematiky tvorby mapy péče u pacientů po ortotopické transplantaci srdce na CKTCH.

Tabulka č. 11 Odvozené ošetřovatelské diagnózy dle NANDA klasifikace u výběrového souboru sledovaných pacientů

Doména č. 2	určující znaky	související faktory	rizikové faktory
Riziko nestabilní hladiny krevní glukózy - 00179			fyzický zdravotní stav, stres, užívání léků - kortikoidy
Riziko elektrolytové nerovnováhy - 00195			renální dysfunkce
Zvýšený objem tělesných tekutin - 00026	příjem tekutin převyšuje výdej, ↑ CVP, oligurie,	ohrožené regulační mechanismy vodního hospodářství v těle	
Riziko nevyváženého objemu tělesných tekutin - 00025			kardiochirurgický výkon
Doména č. 3			
Zácpa - 00011	snížení frekvence vyprázdnění střeva, objemu stolice	pooperační obstrukce, podávání opiátů	
Riziko zácpy - 00015			nedostatečné vyprazdňování (poloha při defekaci, nedostatek soukromí), diuretika, pooperační obstrukce
Riziko dysfunkční gastrointestinální mobility - 000197			lékové agens - opiáty
Průjem - 00013	vodnatá stolice, minimálně 3 x za den, hyperaktivní		nežádoucí účinky léčiv - imunosuprese

³⁶ HERDMAN, T., H. et al., *Nursing Diagnoses: Definitions & Classification 2009 – 2011*.

	střevní zvuky		
Doména č. 4			
Zhoršená pohyblivost - 00085	omezený rozsah pohybu	stanovená omezení pohybu, dyskomfort, bolest, muskuloskeletové poškození	
Intolerance aktivity - 00092	změny na EKG odrážející arytmií	generalizovaná slabost	
Riziko krvácení - 000206			léčebné nežádoucí účinky spojené s operací
Snížený srdeční výdej - 00029	změny kontraktility CI ↓ jak 2,5 l/min/m ²	změny kontraktility	
Zhoršená pohyblivost - 00085	omezený rozsah pohybu	stanovená omezení pohybu, dyskomfort, bolest, muskuloskeletové poškození	
Riziko snížení perfúze srdeční tkáně - 00200			kardiochirurgický výkon
Riziko snížení perfúze mozkové tkáně - 00201			nežádoucí účinky spojené s kardiochirurgickým výkonem - MTO
Riziko neefektivní renální perfúze - 00203			nežádoucí účinky spojené s kardiochirurgickým výkonem-MTO
Oslabené dýchání - 00033	dyspnoe, ↓ saturace arteriální krve kyslíkem		únava, vyčerpanost dýchacích svalů
Deficit sebepéče při koupání a hygieně - 00108	neschopnost umýt si tělo, osušit se, zaopatřit si potřeby ke koupání	bolest, muskuloskeletové poškození-operační rána (sternotomie), slabost	
Deficit sebepéče při jídle - 00102	neschopnost přenést jídlo z talíře do úst, zvednout hrníček nebo sklenici	bolest, muskuloskeletové poškození-operační rána (sternotomie), slabost	
Deficit sebepéče při vyprazdňování - 00110	neschopnost dostat se na toaletu či pojízdný klozet	bolest, muskuloskeletové poškození-operační rána (sternotomie), slabost	
Doména č. 5			
Akutní zmatenost -	zvýšený neklid,	delirium (v důsledku	

00128	halucinace	MTO, operace), věk nad 60 let	
Riziko akutní zmatenosti - 00173			medikace - anestezie, MO, metabolická nerovnováha - elektrolytová, ↑ urea, kreatinin, ↑ 60 let, bolest, mužské pohlaví
Zhoršená verbální komunikace - 00051	klient nemůže mluvit	tělesná bariera - intubace (endotracheální kanyla)	
Doména č. 11	určující znaky	související faktory	rizikové faktory
Riziko infekce - 00004			invazivní procedury
Riziko aspirace - 00039			snížená úroveň vědomí, přítomnost ETK
Riziko pádu - 00155			pooperační stavy, podávání opiátů
Riziko poškození - 00035			dysfunkce efektoru
Neefektivní odolnost - 00043	nedostatečná imunita	terapie léky (kortikoidy, imunosuprese)	
Hypertermie - 00007	TT ↑ nad normu 37 °C,	anestezie, trauma (operační zárok)	
Doména č. 12			
Akutní bolest - 00132	ústní zpráva o bolesti	poškozující agens - operační rána	
Doména č. 13			
Riziko nesouměrného růstu - 00113			chronické onemocnění

Na základě zjištěných výstupů (strukturální a ošetrovatelské problematiky tvorby mapy péče) a pro možnost výčtu četnosti ošetrovatelských diagnóz byly u sledovaného souboru deseti respondentů nejdříve přiřazeny k jednotlivým respondentům číselné kódy ošetrovatelských diagnóz.

Tabulka č. 12 Číselné kódy ošetrovatelských dg.³⁷ u jednotlivých pacientů

Žena 46 let	00179, 00195, 00026, 00011, 00197, 00085, 00092, 00200, 00201, 00203, 00108, 00102, 00110, 00173, 00051, 00004, 00039, 00155, 00043, 00007, 00132
Muž 59 let	00179, 00195, 00025, 00015, 00197, 00085, 00206, 00029, 00200, 00201, 00203, 00033, 00108, 00102, 00110, 00173, 00051, 00004, 00039, 00155, 00043, 00007, 00132
Muž 52 let	00179, 00195, 00025, 00015, 00197, 00085, 00206, 00200, 00201, 00203, 00033, 00108, 00102, 00110, 00128, 00051, 00004, 00039, 00155, 00043, 00007
Dítě 13 let	00179, 00195, 00025, 00011, 00197, 00085, 00092, 00206, 00200, 00201, 00203, 00108, 00102, 00110, 00173, 00051, 00004, 00039, 00155, 00035, 00043, 00132
Dítě 4 roky	00179, 00195, 00026, 00197, 00085, 00206, 00200, 00201, 00203, 00108, 00102, 00110, 00173, 00051, 00004, 00039, 00155, 00043, 00007, 00113
Žena 53 let	00179, 00195, 00026, 00197, 00013, 00085, 00092, 00206, 00200, 00201, 00203, 00033, 00108, 00102, 00110, 00173, 00051, 00004, 00039, 00155, 00043
Muž 52 let	00179, 00195, 00025, 00011, 00197, 00085, 00092, 00206, 00200, 00201, 00203, 00033, 00108, 00102, 00110, 00173, 00051, 00004, 00039, 00155, 00043, 00132
Muž 47 let	00179, 00195, 00025, 00197, 00085, 00092, 00206, 00200, 00201, 00203, 00108, 00102, 00110, 00173, 00051, 00004, 00039, 00155, 00043, 00132
Muž 46 let	00179, 00195, 00026, 00015, 00197, 00085, 00092, 00206, 00200, 00201, 00203, 00108, 00102, 00110, 00173, 00051, 00004, 00039, 00155, 00043, 00132
Muž 61 let	00179, 00195, 00026, 00197, 00085, 00092, 00206, 00200, 00201, 00203, 00108, 00102, 00110, 00173, 00051, 00004, 00039, 00155, 00043

³⁷ HERDMAN, T., H. et al., *Nursing Diagnoses: Definitions & Classification 2009 – 2011*.

Tabulka č. 13 Četnost výskytu ošetrovatelských diagnóz³⁸ u sledovaných respondentů

	Ošetrovatelská diagnóza / číselný kód	Četnost výskytu v souboru respondentů
1.	Riziko nestabilní hladiny krevní glukózy - 00179	10 z 10
2.	Riziko elektrolytové nerovnováhy - 00195	10 z 10
3.	Riziko dysfunkční gastrointestinální mobility - 00197	10 z 10
4.	Zhoršená pohyblivost - 00085	10 z 10
5.	Riziko krvácení - 00206	10 z 10
6.	Riziko snížení perfúze srdeční - 00200	10 z 10
7.	Riziko snížení perfúze mozkové tkáně - 00201	10 z 10
8.	Riziko neefektivní perfúze renální tkáně - 00203	10 z 10
9.	Deficit sebepéče při koupání a hygieně - 00108	10 z 10
10.	Deficit sebepéče při jídle - 00102	10 z 10
11.	Deficit sebepéče při vyprazdňování - 00110	10 z 10
12.	Zhoršená verbální komunikace - 00051	10 z 10
13.	Riziko infekce - 00004	10 z 10
14.	Riziko aspirace - 00039	10 z 10
15.	Riziko pádu - 00155	10 z 10
16.	Neefektivní odolnost - 00043	10 z 10
17.	Riziko akutní zmatenosti - 00173	9 z 10
18.	Intolerance aktivity - 00092	7 z 10
19.	Akutní bolest - 00132	6 z 10
20.	Zvýšený objem tělesných tekutin - 00026	5 z 10
21.	Riziko nevyváženého objemu tělesných tekutin - 00025	5 z 10
22.	Oslabené dýchání - 00033	4 z 10
23.	Hypertermie - 00007	4 z 10
24.	Zácpa - 00011	3 z 10
25.	Riziko zácpy - 00015	3 z 10
26.	Průjem - 00013	1 z 10
27.	Snížený srdeční výdej - 00029	1 z 10
28.	Akutní zmatenost - 00128	1 z 10
29.	Riziko poškození - 00035	1 z 10
30.	Riziko nesouměrného růstu - 00113	1 z 10

³⁸ HERDMAN, T., H. et al., *Nursing Diagnoses: Definitions & Classification 2009 – 2011*.

3.5 Návrh mapy péče u pacienta po transplantaci srdce za oblast ošetrovatelská péče na JIP

Z konečných výsledků strukturální a ošetrovatelské studie, byly vytvořeny podklady pro tvorbu mapy péče v kategorii ošetrovatelská péče u pacienta po transplantaci srdce. Kritickou cestou je v tomto případě ošetrovatelská oblast, kterou je nutné sledovat. Jsou zde zároveň zakomponovány barevně rozlišené kódy ošetrovatelských diagnóz.³⁹

Červená barva označuje **standardní diagnózy**, s výskytem četnosti 10 z 10 u sledovaného souboru respondentů. **Modrá** – jsou **časté diagnózy**, výskyt četnosti 3 – 9 z 10, **zelená** – **méně časté** s výskytem 1 z 10. Dolní mez 3 u častých diagnóz je stanovena proto, že se vyskytla dvakrát v oblasti vyprazdňování (tři měli zácpu a tři riziko zácpy, to znamená, že 6 z 10 mělo potíže s vyprazdňováním).

Každá kritická cesta má edukaci, kterou je možné provádět v průběhu celého pobytu na pooperační jednotce intenzivní péče, jelikož pro pacienty je to spousta informací najednou a v důsledku anestezie a analgezie zapomínají.

Na podkladě strukturální studie, byly vytvořeny plány péče na 5 dní. Ošetrovatelské intervence (zpracovány na podkladě NIC) byly v navržené mapě nazvány „*pooperační péče*“, výstupy (zpracovány na podkladě NOC) – byly v navržené mapě nazvány „*standardní výstup pro překlad*“. Jako zdroje informací bylo použito *Kapesního průvodce zdravotní sestry*⁴⁰ a skripta *NANDA – International diagnostika v ošetrovatelském procesu, NIC a NOC klasifikace*,⁴¹ protože chybí český překlad NIC⁴²-NOC⁴³ klasifikace. Při zpracování konečné podoby mapy péče, na které se podílejí všichni členi multioborového týmu, bude nutné pracovat s originály těchto publikací.

---

³⁹ HERDMAN, T., H. et al., *Nursing Diagnoses: Definitions & Classification 2009 – 2011*.

⁴⁰ DOENGES M, MOORHOUSE M., F., *Kapesní Průvodce zdravotní sestry*.

⁴¹ MAREČKOVÁ, J. *NANDA – International diagnostika v ošetrovatelském procesu, NIC a NOC klasifikace*.

⁴² Ošetrovatelské intervence – Nursing Interventions Classification.

⁴³ Výsledky ošetrovatelské péče – Nursing Outcomes Classification.

Tabulka č. 14 Podklady pro mapy péče v kategorii ošetrovatelská péče u pacienta po transplantaci srdce

Kritická cesta / oš. dg. kód	Rizika / edukace	0. – 1. den	2. – 3. den	4. – 5. den	Pooperační péče	Standardní výstup pro překlad																
Hemodynamika a dýchání 00195, 00200, 00201, 00051, 00173, 00092, 00132, 00033, 00026, 00025, 00029, 00128, 00035	srdeční selhání, arytmie, systémová a plicní hypertenze, akutní rejekce štěpu, dechová nedostatečnost	kontinuální monitorování vitálních funkcí (viz příloha 3) a aplikace O2 maskou 6l / min.			asistence u EBM	sledovat všechny vitální funkce včetně hemodynamických ukazatelů, zápis všech ukazatelů možné vodní retence /vitální funkce, přítomnost a lokalizace edémů, krvácivé projevy, změny příjmu a výdeje tekutin a poruchy vodního hospodářství, pravidelně hodnotit VAS	aktuální hodnoty v dokumentaci (TK, P, CVP, DF, vědomí), stabilizovaný stav, při nestabilitě stavu řešit s lékařem															
	asistence u extubace								edukace	upozornit na varovné příznaky, které musí ihned hlásit		poučit o nutnosti lačnění před výkonem			Imunodeficit 00043	nozokomiální infekce, mykotické infekce - defekty v dutině ústní	odběr biologického materiálu na biochemické, hematologické, bakteriologické, virologické, imunologické a genetické vyšetření dle ordinace lékaře, aplikace léků do sliznice nosní, ústní, aplikace imunosupresivní terapie (viz příloha 3)			zajistit odběr biologického materiálu, patologické hodnoty nahlásit lékaři, vést záznam o stavu ústní, nosní sliznice, způsobech prováděné pravidelné péče a popsat všechny poruchy, které ji mohou postihnout	aktuální výsledky v dokumentaci, aktuální patologické hodnoty řešit s lékařem před překladem pacienta, zápis aplikace poslední imunosupresivní terapie do překladové zprávy pacienta	edukace
	edukace	upozornit na varovné příznaky, které musí ihned hlásit		poučit o nutnosti lačnění před výkonem																		
Imunodeficit 00043	nozokomiální infekce, mykotické infekce - defekty v dutině ústní	odběr biologického materiálu na biochemické, hematologické, bakteriologické, virologické, imunologické a genetické vyšetření dle ordinace lékaře, aplikace léků do sliznice nosní, ústní, aplikace imunosupresivní terapie (viz příloha 3)			zajistit odběr biologického materiálu, patologické hodnoty nahlásit lékaři, vést záznam o stavu ústní, nosní sliznice, způsobech prováděné pravidelné péče a popsat všechny poruchy, které ji mohou postihnout	aktuální výsledky v dokumentaci, aktuální patologické hodnoty řešit s lékařem před překladem pacienta, zápis aplikace poslední imunosupresivní terapie do překladové zprávy pacienta																
	edukace	poučení o nutnosti a aplikaci léku do ústní a nosní sliznice																				

Kritická cesta/ oš. dg. kód	Rizika	0. – 1. den	2. – 3. den	4. – 5. den	Pooperační péče	Standardní výstup pro překlad	
Infekce 00206, 00004, 00007,	nozokomiální infekce, mykotické infekce - defekty v dutině ústní, zánětlivé reakce v oblasti invazivních vstupů	péče o invazivní vstupy (viz příloha 5,6), asistence u převazu rány, kontrola krevních ztrát a funkčnosti Redonových drénů			Redonovy drény event. ex	věnovat pozornost místním projevům infekce /v místě operační rány, invazivních vstupů/, pořídit zápis do příslušné dokumentace, sledovat a hlásit lékaři vývoj celkových projevů infekce (sepsy, horečka, třesavka, zvýšená potivost, poruchy stavu vědomí a pozitivní hemokultury, podávat profylakticky antibiotika dle ordinace lékaře	nemá místní ani celkové známky infekce, Redonovy drény jsou zrušeny i. v. vstupy jsou před překladem převázány a je o tom záznam překladové dokumentaci pacienta
	edukace	vysvětlit způsoby, kterými lze snižovat rizika pooperační infekce (opatření proti vzniku pooperační pneumonie, způsob ošetřování ran, nutnost osobní izolace před infekcí apod.)					
Mobilita 00085, 00108, 00102, 00110, 00155,	rozvoj imobilizačního syndromu, poškození operační rány	0. den klidový režim na lůžku, 1. den RHB na lůžku	vertikalizace – sed se spuštěnými DK, stoj u lůžka (viz příloha 6)		před náročnějšími tělesnými výkony podávat klientovi preventivně analgetika dle ordinace lékaře, dbát na dodržování bezpečnostních opatření, vyplývajících z dané situace (možnosti zranění nebo pád z lůžka)	zvládne toaletu bez problémů s dopomocí sestry a bez závažného výkyvu hodnot fyziologických funkcí	
	edukace		sed v křesle pro kardiaky				
		seznámit se všemi bezpečnostními opatřeními, používání hrazdičky vždy oběma rukama, sed na lůžku přes bok (viz příloha 6)					

Kritická cesta/ oš. dg kód	Rizika	0. – 1. den	2. – 3. den	4. – 5. den	Pooperační péče	Standardní výstup pro překlad
Výživa 00179, 00039, 00113	aspirace, snížení žaludeční mobility (anestezie, podávání opiátů)	0. den NGS : prvních 6 hodin FR 50 ml, pak čaj 50 ml každé 3 hodiny dle odpadu ze sondy, 1. den: NGS ex, dieta 1 eventuelně 1/9 (dle glykemie a ordinace lékaře)	Dieta č. 2, 9 (dle aktuálních hodnot glykemie a ordinace lékaře)		podávání medikace dle lékaře, zajistit vhodnou polohu při jídle, krmení	nemá potíže s polykáním stravy, nemá žaludeční obtíže (nevolnost, zvracení). Netrpí dehydratací.
	edukace	vysvětlit nutnost hlásit sestře množství vypitých tekutin				
Vyprazdňování 00197, 00203, 00011, 00015, 00013,	oligurie, anurie (nežádoucí účinek MTO, podávání CyA), snížení střevní mobility (anestezie, podávání opiátů)	bilance příjmu a výdeje tekutin do extubace každou hodinu, pak po dvou hodinách, 1. pooperační den bilance příjmu a výdeje tekutin po čtyřech hodinách, nástup střevní peristaltiky,	bilance příjmu a výdeje tekutin po čtyřech hodinách, odchod stolice		medikace na podporu diurézy dle ordinace lékaře, připravit se na možnost použití eliminačních metod (hemodialýza), laxantiva dle ordinace lékaře	diuréza je dostatečná, byl na stolici
	edukace	vysvětlit v případě poruchy močení nutnost omezení tekutin				

DISKUSE

V praktické části byly stanoveny 3 cíle, které byly zaměřeny na přípravu podkladů pro vytvoření mapy péče u pacienta po ortotopické transplantaci srdce v ošetrovatelské kategorii.

Prvním cílem bylo, zjistit kolik pacientů v roce 2009 podstoupilo OTS v CKTCH Brno a rozdělení respondentů podle třídících znaků. Z obecných informací bylo zkoumáno pohlaví respondentů, jejich věk.

Ze základních informací důležitých pro další postup při tvorbě podkladů pro mapy péče u pacienta po transplantaci srdce byla zkoumána základní diagnóza, která byla indikací k transplantaci.

Základní soubor tvořilo 31 respondentů (100%), z toho 6 žen (19%) a 25 mužů (81%). Nejvíce respondentů bylo ve věku 19 – 59 let (22 respondentů, tedy 71%). V žádné z použitých publikací ohledně transplantace srdce nebylo uvedeno pohlaví ani věk pacientů v souvislosti s četností. Nelze tedy říct, že nejčastějšími kandidáty pro TS jsou muži ve věku 19 – 59 let. Lze pouze spekulovat, že uvedená čísla mohou mít souvislost s větším výskytem ischemické choroby srdeční u mužského pohlaví. Nejméně respondentů bylo ve věku 3 – 18 let. Věkový kohort od tří let byl vybrán záměrně.

Podle Pirka a Mála⁴⁴ pojem TS u dětí sice zahrnuje věk od několika dní až do 18 let, ale tato problematika u tak malých dětí je naštěstí částečně vyřešena dokonalou organizací prenatální diagnostiky závažných srdečních vad, protože těhotenství jsou většinou ukončena interrupcí. Druhou možností léčby těchto onemocnění je několika etapová paliativní kardiokirurgie.

Nejčastější základní diagnózou k indikaci transplantace srdce byla dilatační kardiomyopatie (14 respondentů, 45 %) a ischemická choroba srdeční (13 respondentů, 42 %). Výsledek tohoto šetření odpovídá výsledkům uváděných v odborných publikacích.

Druhým cílem bylo zmapovat ošetrovatelskou péči u pacientů na JIP s diagnózou dilatační kardiomyopatie po ortotopické transplantaci srdce na CKTCH.

---

⁴⁴ Srov. PIRK, J., MÁLEK, I., a kol., *Transplantace srdce*, s. 231

Z hlediska studie podkladu pro mapy péče byla nejdříve analýzou dokumentace zkoumána strukturální oblast problematiky tvorby mapy péče. Ta zahrnovala dobu hospitalizace, dobu pobytu na JIP, speciální vyšetření - echokardiografii, endomyokardiální biopsii a dobu extubace po operaci. Doba extubace potvrdila efekt strategii fast-track (rychlé cesty), která uvádí čas 4 – 8 hodin po operaci.

Podle Wágnera⁴⁵ strategie zahrnuje komplexní péči o pacienta od edukace před operací, až k propuštění a následnému sledování. V tomto systému je časná extubace klíčovou složkou, která patří mezi hlavní ukazatel efektivity fast-track strategie. Ukazuje tak na správnou indikaci, kvalitu operaci a vhodné anesteziologické postupy. Pilotní studie z let 1991 – 1996 v sedmi severoamerických centrech, prokázala úspory 50 milionů dolarů při zachované kvalitě ošetření. Postupně se tato strategie prosadila i do dalších center a zemí. Tak jako mapa péče představuje tzv. elegantní přístup k řešení problémů narůstajících nákladů. Oblasti tohoto průzkumného šetření patří především do studie medicínských map péče, nicméně na podkladě výsledků doby pobytu na JIP, byl vypracovaný podklad pro tvorbu mapy péče na 5 dnů. Z informací získaných o DRG systému od náměstka ředitele pro ekonomiku ing. Pavla Baláše, je stanovena minimální doba hospitalizace u pacienta po ortotopické transplantaci srdce bez komplikací 13 dní a maximální 123 dní. U výzkumného souboru deseti respondentů byl medián hospitalizace 28 dní. Pracuje-li zařízení efektivně, utratí za tuto DRG skupinu méně finančních prostředků a má zisk. Jakékoliv finanční částky nejsou v této studii uváděny z důvodu ochrany vnitropodnikových dat CKTCH.

Závěrem je nutné konstatovat, že DRG není jen o penězích, ale i o bezpečnosti a kvalitě poskytované péče a je nutné zachovat vždy postup lege artis⁴⁶.

Z hlediska potřeb pacienta byla stejnou metodou zkoumána ošetrovatelská problematika tvorby mapy péče po OTS na CKTCH. Pomocí tabulek byla u sledovaných deseti respondentů zaznamenána analgezie, monitorace odchylek fyziologických funkcí, invazivní vstupy, soběstačnost, vertikalizace po operaci, výživa a vyprazdňování.

---

⁴⁵ Srov. WAGNER, R., *Kardioanestezie a perioperační oěče a kardiochirurgii*, s. 208.

⁴⁶ Zdravotní výkon, který je v souladu s medicínskými poznatky (výsledky lékařské vědy), respektuje konkrétní okolnosti případu a je správně proveden odborně připraveným zdravotnickým pracovníkem - VOKURAKA, M., HUGO, J. a kol. *Velký lékařský slovník*, s. 669.

Z výstupů získaných v oblasti analgezie, lze obecně říct, že většina pacientů pociťovala bolest operační rány. Analgetika byla ordinována lékařem a zaznamenána ve zdravotní dokumentaci. Část léků byla dle ordinace lékaře jen „podle potřeby“. Dá se konstatovat, že podání analgetik v pravidelných dávkách, by mohlo zajistit větší komfort pacienta. Sestry nemohou měnit ordinaci lékaře, ale mohou ji ovlivnit pravidelným sledováním, vyhodnocováním bolesti a informováním lékaře o výsledku. Bolest jako faktor, ovlivňuje délku léčby i komfort pacienta a je tedy klíčovým bodem v hodnocení nemocničního zařízení (viz příloha 2).

Háchová uvádí: „*Pokud bude pacient při adekvátní léčbě pociťovat bolest, bude s péčí zákonitě nespokojen.*“⁴⁷

Na pooperační jednotce intenzivní péče CKTCH je tzv. kombinovaný monitoring, který v intenzivní péči patří mezi nejčastější. To znamená, že každý pacient je napojený na monitor u lůžka a na centrální monitor na JIP (viz příloha 3). V případě tohoto monitoru je zde ještě další specifika. Informace z centrálního monitoru o fyziologických funkcích pacienta mohou lékaři sledovat na počítači ve své pracovně na oddělení pooperační JIP. Ředitel ústavu a jeho zástupce i na počítači ve svém domově. Analýza ukázala, že skoro u všech respondentů sledovaného souboru, se objevily odchylky ve fyziologických funkcích. Takle specifika centrální monitorace slouží nejen k posouzení aktuálního stavu, ale také k jeho pozdějšímu zpětnému hodnocení a k dokumentaci.

Infekce u pacienta po transplantaci může způsobit velmi závažnou komplikaci, někdy i smrt. Invazivní vstupy patří mezi zdroje nozokomiálních nákaz.

Podle Kapounové⁴⁸ většina infekcí vzniká zavlečením mikroorganismů z kůže podél katétru do cévy a kontaminací infuzního systému. U centrálního žilního katétru se riziko zvyšuje od 7. dne po zavedení. U katétrů, které mají podkožní manžetu napuštěnou stříbrem, je riziko vyšší až 10 – 14. den.

Z hlediska místa vpichu je nejbezpečnější vena subclavia, dále pak vena jugularis a na posledním místě vena femoralis. U S-G katétru riziko stoupá, pokud je zavedený déle jak čtyři dny. Doporučuje se vyjmout nejpozději pátý den po zavedení.

---

⁴⁷ HÁCHOVÁ, A., Komunikace s pacientem trpící bolestí, *Florence*, 2006, č. 9, s. 47.

⁴⁸ Srov. KAPOUNOVÁ, G., *Ošetřovatelství v intenzivní péči*, s. 94 – 95.

Arteriální katétr nemá být ponechán déle jak čtyři dny. Pokud zůstává i po 96 hodinách od aplikace, je nutné provést asepticky výměnu komůrek a infuzní linky.

Z uvedených údajů bylo zjištěno, že arteriální a S-G katétr u sledovaných deseti pacientů nebyl déle jak tři dny. K aplikaci léků a k odběrům se na pooperační jednotce intenzivní péče využívá barierové techniky ochrany Posiflow □ výměna se provádí po šesti dnech (viz příloha 4, 5). Denně prováděl kardiochirurg převaz a stěr operační rány. Riziko infekce z těchto zdrojů bylo tedy sníženo na minimum.

Výsledky v oblasti mobility a soběstačnosti ukazují, že většina sledovaných respondentů zvládne hygienu sama s dopomocí sestry již první pooperační den, kterou předchází nácvik mobility a rehabilitace pod vedením fyzioterapeuta. Po edukaci rehabilitačním pracovníkem v rámci stimulace odkašlávání, nafukují v průběhu dne balónek a provádějí cvičení s malým míčem. Sestry vedou pacienta k aktivitě po celou dobu hospitalizace (viz příloha 6).

Z analýzy ošetrovatelské dokumentace vyplývá, že ne vždy jsou záznamy o vertikalizaci (sed v křesle pro kardiaky) a soběstačnosti řádně vedeny. Nepoužívá se hodnotící škála Barthelův test základních všedních činností, který nás informuje o míře závislosti na pomoci druhého člověka při běžných denních činnostech – najezení, napití, koupání, přesun na lůžko, křeslo a jiné. Hodnocením a testováním soběstačnosti odkrýváme disabilitu v běžných denních aktivitách a soběstačných úkonech.

Poslední sledovanou oblastí byla výživa a vyprazdňování. Součástí intravenózních anestetik v průběhu operace jsou vysoké dávky opiátu – Sufenty forte, jejíž podání pokračuje, co by analgezie v raném pooperačním období. V důsledku jejího působení i vlivem ostatních anestetik dochází ke snížení žaludeční a střevní motility. Z tohoto důvodu všichni pacienti po transplantaci srdce na CKTCH mají, už z operačního sálu, zavedenou nasogastrickou sondu. Ta byla zrušena při prvním pozitivním poslechu střevní peristaltiky již první pooperační den. Následně je potom lékařem ordinována dieta č. 1 – kašovitá, šetřící (dieta č. 2 v kašovité formě). Dle aktuálních hodnot glykemie eventuelně 1/9 (diabetická). Od druhého dne pak dieta č. 2, která zůstává po celou dobu pobytu na pooperační jednotce intenzivní péče, nebo se mění na dietu č. 9. Ve výživě bylo nutné myslet na kolísající hladiny glykemie, které jsou způsobeny jak pooperačním stavem, tak podáváním větších dávek kortikoidů (viz příloha 7).

V oblasti vyprazdňování bylo sledováno močení a odchod stolice. Zde byl zaznamenán větší výskyt odchylek (poruchy močení, odchod stolice).

Sestry sledují a pravidelně zaznamenávají příjem i výdej tekutin do dokumentace (viz příloha 3).

Při pozitivní bilanci, snížené tvorby moče, nebo kombinací obou alternativ, je pacient ohrožený jak srdečním selháváním z přetížení tekutinami, tak zvýšenou nefrotoxicitou imunopresivní terapie při nedostatečné tvorbě moče. Dá se tedy říct, že této oblasti (tak jako sledování fyziologických funkcí), je věnována ostražitá pozornost, jak ze strany sester, tak i lékařů.

Třetím cílem bylo vytvořit podklady mapy péče u pacientů po OTS srdce na pooperační jednotce intenzivní péče CKTCH se zakomponováním klasifikace NANDA – NIC – NOC. Nejdříve bylo zapotřebí přeložit originál aktuální klasifikace ošetrovatelských diagnóz,⁴⁹ protože český překlad této publikace bude vydán v květnu 2010. Na podkladě výstupů ze strukturální i ošetrovatelské problematiky tvorby mapy péče, byly odvozeny ošetrovatelské diagnózy u výběrového souboru sledovaných pacientů. Z analýzy předchozích výsledků byly k jednotlivým pacientům přiřazeny číselné kódy ošetrovatelských diagnóz. Z těch byla potom zmapována jejich četnost.

Na základě všech získaných výstupů výzkumného šetření byly zpracovány podklady pro mapy péče v kategorii ošetrovatelská péče u pacienta po transplantaci srdce. Kritickou cestou jsou oblasti, které vycházejí ze studie předchozích výsledků a kde jsou zakomponovány z analýzy četnosti ošetrovatelské diagnózy, uvedené v tabulce číselnými kódy. Patří sem: hemodynamika a dýchání, imunodeficit, infekce, mobilita, výživa a vyprazdňování. Každá tato cesta – má svoje rizika, která jsou zde uvedena a varují na odchylky, které mohou nastat. Součástí každé oblasti, je také poskytovaná péče a edukace pacienta po dobu pěti dnů na JIP. Dále je pro každou oblast uvedena pooperační péče: „*ošetrovatelské intervence*“⁵⁰ a standardní výstupy pro překlad pacienta z oddělení JIP: „*ošetrovatelské výstupy*.“⁵¹

---

⁴⁹ HERDMAN, T., H. et al., *Nursing Diagnoses: Definitions and Classifications 2009 – 2011*.

⁵⁰ K tomuto problému viz rovněž podkapitola 3.5, s.

⁵¹ Tamtéž

ZÁVĚR

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo vytvořit podklady pro mapy péče u pacienta po transplantaci srdce v kategorii ošetrovatelská péče na pooperační jednotce intenzivní péče CKTCH v Brně. První kapitola popisuje základní informace o řízení péči, financování ve zdravotnictví a transplantaci srdce. Druhá empirická část poukazuje na metodiku průzkumného šetření. Ve třetí kapitole byla provedena retrospektivní analýza zdravotnické dokumentace. Zkoumaný soubor tvořilo 31 pacientů po transplantaci srdce se základní diagnózou dilatační kardiomyopatie.

Dá se konstatovat, že hlavní cíl byl splněn. Na podkladě všech výstupů výzkumného šetření se podařilo vytvořit návrh mapy péče u pacienta po transplantaci srdce v kategorii ošetrovatelská péče. Záměrem této bakalářské práce bylo také seznámení se s danou problematikou. Pojem mapy péče jsou pro většinu sester na našem pracovišti velkou neznámou. Po dohodě s hlavní sestrou CKTCH jsem se rozhodla předat informace a svoje zkušenosti při tvorbě mapy péče na pravidelných sesterských seminářích CKTCH a na sjezdu České kardiologické společnosti, který se bude konat v příštím roce.

V průběhu tvorby této práce byl největším problémem nedostatek dostupných materiálů, které by se týkaly map péče. Z tohoto důvodu také zvažuji výstupy tohoto výzkumného šetření publikovat v některém ze zdravotnických časopisů. Na pracovišti bude návrh mapy péče využit jako vzdělávací prvek pro nově příchozí sestry.

Co se týká rozhovoru s dalšími členy multioborového týmu ohledně vytvoření finální mapy péče u pacienta po transplantaci srdce, jsou spíše zdrženliví a to hlavně ze strany lékařů. U vedoucích pracovníků očekávám podporu a věřím, že se nám podaří najít společnou řeč a výsledkem bude vytvoření mapy péče u pacienta po transplantaci srdce.

SEZNAM LITERATURY A PRAMENŮ

Knižní literatura

- DOENGES, M., E., MOORHOUSE, M., F. *Kapesní průvodce zdravotní sestry*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 1996. 569 s. ISBN 80-7169-294-8.
- GLADKIJ, I. aj. *Management ve zdravotnictví*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2003. 380 s. ISBN 80-7226-8.
- HANDL, Z. *Monitorování pacientů v anesteziologii, resuscitaci a intenzivní péči- vybrané kapitoly*. 2. vyd. Brno: IDVPZ, 2002. 139 s. ISBN 80-7019-356-2.
- HERDMAN, H., T. *Nursing diagnoses: Definitions & Classification 2009-2011*. 1. vyd. Indianapolis: WILEY-BLACKWELL, 2008. 464 s. ISBN 978-4051-8718-3.
- KAPOUNOVÁ, G. *Ošetrovatelství v intenzivní péči*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. 352 s. ISBN: 978-80-247-1830.
- MÁLEK, I. *Transplantace srdce pohled kardiologa*. 1. vyd. Praha: TRITON, 2004. 108 s. ISBN 80-7254-510-8.
- PIRK, J., MÁLEK, I. a kol. *Transplantace srdce*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2008. 287 s. ISBN 978-80-244-1606-3.
- ŠKRLA, P., ŠKRLOVÁ, M. *Kreativní ošetrovatelský management*. Praha: Advent-Orion, 2003. 477 s. ISBN 80-7172-841-1.
- TRACHTOVÁ, E. a kol. *Potřeby nemocného v ošetrovatelském procesu*. 1. vyd. Brno: IDVPZ, 1999. 186 s. ISBN 80-7013-285-X.
- VOKURKA, M., HUGO, J. a kol. *Velký lékařský slovník*. 2. vyd. Praha: MAXDORF, 2002. 925 S. ISBN 80-85912-43-0.
- WÁGNER, R. *Kardioanestezie a perioperační péče v kardiochirurgii*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2009. 336 s. ISBN 978-80-247-1920-7.
- MIKŠOVÁ, Z., FROŇKOVÁ, M., HERNOVÁ, R., ZAJÍČKOVÁ, M. *Kapitoly z ošetrovatelské péče I*. 1. vyd. Praha. Grada Publishing, 2006. 248 s. ISBN 80-247-1442-6.

Články, příspěvky, učební texty

- HÁCHOVÁ, A. Kominikace s pacientem trpící bolestí. *Florence*. Praha: Galén. ISSN 1801-464X. 2006, roč. II, č. 9, s. 46-47.
- HERMANOVÁ, M. DRG systém v českém zdravotnictví. *Sestra*. Praha: Mladá Fronta. ISSN 1210-0404. 2003, roč. 13, č. 4, s. 22.
- IVANOVÁ, K., JURÍČKOVÁ, L. *Písenné práce na vysokých školách se zdravotnickým zaměřením*, 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2007. 100 s. ISBN 978-80-244-1832.
- KOLOUCHOVÁ, E., DRKOŠKOVÁ, P., FOGLOVÁ, Š. Současná situace v transplantačním programu a nové „MOSTY“ pro srdce. *Diagnóza v ošetrovatelství*. Praha: Promediamotion. ISSN 1335-9444. 2007, roč. 3, č. 7, s. 261-262.
- MAREČKOVÁ, J. *NANDA-International diagnostika v ošetrovatelském procesu, NIC a NOC klasifikace*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 2006. 80 s. ISBN 80-7368-109-9.
- MESÁROŠOVÁ, J., VOROSOVÁ, G. Mapy starostlivosti při ošetrování chorých po náhlých cievnych mozgových príhodách. In MARKOVÁ, E. (ed.). *Dny Marty Staňkové III*. 1. vyd. Praha: Galén, 2006. 109-113 s. ISBN 80-7262-434-2.
- ŠKRLOVÁ, M. Case management-nástroj řízené péče. *Onkologická péče*. Brno: Masarykův onkologický ústav. 2001, roč. 5, č. 3, s. 14.
- VORLÍČKOVÁ, H., SÝKOROVÁ, Z., NÁVRÁTILOVÁ, D. Mapy péče v onkologii. *Onkologická péče*. Brno: Masarykův onkologický ústav. 2001, roč. 5, č. 3, s. 15-16.

Elektronické zdroje, legislativa

- CENTRUM KARDIOVASKULÁRNÍ A TRANSPLANTAČNÍ CHIRURGIE, *Vítejte u nás* [online]. 2010 [cit. 2010-02-25]. Dostupný na WWW: <<http://www.cktch.cz>>.
- HORÁČKOVÁ, P. Mapy péče pro diagnózu totální endoprotéza kyčle. *Masarykova univerzita* [online]. 2009, s. 11. [cit. 2009-07-28]. Dostupné na WWW: <http://is.muni.cz/th/214733/lf_b/BC_prace_nova.doc>.
- HRADILOVÁ, V. Mapa péče pro diagnózu fraktura proximálního femuru. *Masarykova univerzita* [online] 2006 [cit. 2006-04-25]. Dostupné na WWW: <http://is.muni.cz/th72282/lf_b/BC_prace_nova.doc>.
- KARDIOCHIRURGIE, *Život po operaci* [online]. 2010 [cit. 2010-04-21]. Dostupný na WWW: <<http://www.kardiochirurgie.cz/rehabilitace>>.
- KULHAVÁ, L. Edukace v předoperační a pooperační péči u vybraných skupin klientů s pomocí vytvořených informačních map péče. *Masarykova univerzita* [online] 2006 [cit. 2006-04-25]. Dostupné na WWW: <http://is.muni.cz/th72323/lf_b/BC-prace_nova.doc>.
- PÁV, Z. K čemu je užitečné DRG? *Medical Tribune* [online]. 2009, č. 15. [cit. 2009-05-18]. Dostupný na WWW: <<http://www.tribune.cz/clanek/13875>>.
- Vyhláška č. 424/2004 Sb., kterou se stanoví činnosti zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků. *Sbírka zákonů ČR*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR. Roč. 2004, částka 139, s. 8096-8140.
- Vyhláška 434/2002 Sb., o podrobnostech rozsahu a obsahu povinně uvedených dat do Národního registru osob nesouhlasících s posmrtným odběrem tkání a orgánů.
- Zákon 285/2002 Sb., o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů.
- Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů.

SEZNAM ZKRATEK

ALOS	Average Lenght Of Stay (průměrná délka hospitalizace)
BMČ	Bibliographia Medica Čechoslovaca
CC	Komplikace a komorbidity (přidružená nemoc)
CI	Cardiac index (srdeční index)
CKTCH	Centrum kardiovaskulární a transplantační chirurgie v Brně
CO	Cardiac out put (minutový srdeční výdej)
CT	Počítačová tomografie
CVP	Central Venous Pressure (centrální venózní tlak)
DF	Dechová frekvence
DK	Dolní končetina
DKMP	Dilatační kardiomyopatie
DRG	Diagnosis Related Groups (způsob financování zdravotní péče)
ECHO	Echokardiografie
EKG	Elektrokardiogram
EMB	Endomyokardiální biopsie
FF	Fyziologické funkce
HTP	High Trim-Point (horní mez hospitalizace)
ICHS	Ischemická choroba srdeční
IRDRG	Mezinárodně zpřesněné DRG
JIP	Jednotka intenzivní péče
LOS	Lenght Of Stay (délka hospitalizace)
LP	Lumbální punkce
LTP	Low Trim-point (dolní mez hospitalizace)
LVAD	Left ventricular asist device (mechanickou srdeční podporu na činnost levé komory)
MCC	Závažné / hlavní komplikace komorbidity
MTO	Mimotělní oběh
NANDA	North American Assotiation for Nursing Diagnosis International (mezinárodní severoamerická asociace pro ošetrovatelské diagnózy)
NGS	Nasogastrická sonda

NIC	Nursing Interventiona Classification (ošetřovatelské intervence klasifikace)
NIV	Neinvazivní ventilace
NOC	Nursing Outcomes Classification (ošetřovatelské výsledky klasifikace)
OTS	Ortotopická transplantace srdce
PAMP	Pulmonary Arterial Mean Pressure (střední tlak v plicnici)
PMK	Permanentní močový katétr
PP	Pleurální punkce
PVK	Periferní venózní katétr
RKMP	Restriktivní kardiomyopatie
RV	Relativní váha
S-G	Swan - Ganz
SpO2	Saturace krve kyslíkem
SVES	Supraventrikulární extrasystola
TK	Krevní tlak
TS	Transplantace srdce
TT	Tělesná teplota
VAS	Vizuální analogová škála
VZP	Všeobecná zdravotní pojišťovna

SEZNAM TABULEK

Tab. č. 1	Distribuce respondentů podle pohlaví	23
Tab. č. 2	Distribuce respondentů podle věku	24
Tab. č. 3	Indikace k transplantaci srdce podle základních diagnóz	25
Tab. č. 4	Strukturální problematika	28
Tab. č. 5	Číselník DRG / VZP u transplantace srdce	29
Tab. č. 6	Analgezie	31
Tab. č. 7	Monitorace FF – odchylky	33
Tab. č. 8	Invazivní vstupy / převazy	35
Tab. č. 9	Soběstačnost / vertikalizace	37
Tab. č. 10	Výživa a vyprazdňování	40
Tab. č. 11	Odvozené ošetrovatelské diagnózy dle NANDA klasifikace u výběrového souboru sledovaných pacientů	41
Tab. č. 12	Číselné kódy ošetrovatelských diagnóz u jednotlivých pacientů	44
Tab. č. 13	Četnost výskytu ošetrovatelských diagnóz u sledovaných respondentů	45
Tab. č. 14	Podklady pro mapy péče v kategorii ošetrovatelská péče u pacienta po transplantaci srdce	47

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1	Distribuce respondentů podle pohlaví	23
Graf č. 2	Distribuce respondentů podle věku	24
Graf č. 3	Indikace k transplantaci srdce podle základních diagnóz	25

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha č. 1   Souhlas s konáním výzkumného šetření.
- Příloha č. 2   Sledování a léčba bolesti.
- Příloha č. 3   Péče o pacienta po transplantaci srdce.
- Příloha č. 4   Péče o pacienta s centrálním žilním katétrem.
- Příloha č. 5   Zajištění intravenózních kanyl.
- Příloha č. 6   Léčebná rehabilitace po kardiovaskulárních operacích a transplantací srdce, jater či ledvin.
- Příloha č. 7   Protokol glykemie kontroly u pacientů po kardiochirurgickém zákroku.
- Příloha č. 8   Asistence při zavádění a péče pacienta s permanentním močovým katétrem.
- Příloha č. 9   Zavedení, vytažení a péče o nasogastrickou sondu.

příloha 1.

Standard ošetrovatelské péče

Pořadové číslo 1/18	<u>Sledování a léčba bolesti</u>	Strana / počet stran 2/3	
KOMPETENTNÍ OSOBA - Lékař - Sestra magistra v ošetrovatelství - Sestra bakalářka v ošetrovatelství - Sestra specialista - Všeobecná sestra - Ošetrovatelka a sanitářka v rámci svých kompetencí POMŮCKY • VAS škála - zhodnocení bolesti • Signalizační zařízení • Pomocná zařízení do lůžka • Léky (dle ordinace lékaře) • Pomůcky pro aplikaci analgetik POSTUP - Získejte pacienta pro spolupráci. - Ujistěte se, že pacient chápe způsob vyjadřování intenzity bolesti metodou VAS. - Získejte informace potřebné k hodnocení bolesti, zhodnoťte intenzitu bolesti podle VAS - vizuální analogová škála 0 – 10, na standardním oddělení minimálně 3 denně, na JIP 13 minimálně á 4 hodiny s noční pauzou 22 – 6 hodin u dlouhodobých pacientů a na odd. JIP á 6 hodin s noční pauzou 22 – 6 hodin, dále dle potřeby. - Při průlomových bolestech – každou hodinu až do úlevy. - Po vzniku průlomové bolesti aplikujte lék dle ordinace lékaře. - Chovejte se ohleduplně k pocitům pacienta a věřte jeho bolesti, nezlehčujte ji. - Snažte se vytvořit klidné, příjemné prostředí a dbejte na zajištění pohody. - Získejte pacientovu důvěru a vysvětlete řešitelnost problému. - Pomáhejte pacientovi při zaujetí úlevové polohy po dohodě s pacientem. - Provádějte účelové polohy a cvičení ve spolupráci s fyzioterapeutem.			
Vypracoval: Mgr. Milena Doležalová Připomínkoval: MUDr. Martin Hála Revidoval: Platnost: 1. 11. 2009 Kontrola bude provedena: 1. 11. 2011	Doc. MUDr. Němec Petr, CSc. Ředitel	01	Pořadové číslo 1/18

Standard ošetrovatelské péče

Pořadové číslo	<u>Sledování a léčba bolesti</u>	Strana / počet stran	
1/18		3/3	
- Zajistěte šetrnou ošetrovatelskou péči. - Kontrolujte bolest v souvislosti s denními aktivitami. - Informujte pacienta o způsobu podání analgetik + časovém faktoru (očekávaném účinku analgetik, dobu trvání účinku), nežádoucích účincích podaných analgetik a sledujte výskyt nežádoucích účinků. - Dodržujte časový interval podání analgetik, vždy dříve než odezněl účinek předchozí dávky. DOKUMENTACE - dokumentace pacienta - standardní a JIP teplotka - záznam hodnocení bolesti UPOZORNĚNÍ Obtížná komunikace s pacientem – poruchy komunikace, nemožnost provádět úlevové polohy vzhledem k léčebnému režimu. Při častých průlomových bolestech na standardním oddělení založte dokument „Záznam hodnocení bolesti“.			
Vypracoval: Mgr. Milena Doležalová Připomínkoval: MUDr. Martin Hála Revidoval: Platnost: 1. 11. 2009 Kontrola bude provedena: 1. 11. 2011	Doc. MUDr. Němec Petr, CSc. Ředitel	01 1/18	Pořadové číslo

	<i>Centrum kardiovaskulární a transplantační chirurgie</i>		
Standard ošetrovatelské péče			
Pořadové číslo 4/3	<u>Péče o pacienta po transplantaci srdce</u>		Strana / počet stran 1/7
DEFINICE: Transplantace srdce je náročný chirurgický výkon, při kterém je v mimotělním oběhu vyjmuto postižené srdce příjemce a nahrazeno srdcem dárce. Po operačním výkonu je pacient transferován z operačního sálu na pooperační oddělení. CÍL: Cílem bezprostřední pooperační intenzivní péče je stabilizovat a optimalizovat stav pacienta a centrální hemodynamiky, udržet účelnou bilanci krystaloidních i koloidních tekutin, korigovat odchylky parametrů vnitřního prostředí a koagulačních faktorů a dovést pooperačně ventilovaného pacienta k běžné extubaci. KOMPETENTNÍ OSOBA: - lékař - sestra bakalářka, magistra v ošetrovatelství - sestra specialista ARO, JIP - všeobecná sestra - ošetrovatelka dle svých kompetencí POMŮCKY: - přetlaková manžeta - držák na komory - ambu-vak - košíky na infuze - peány - emitní miska s FR - buničitá vata - Janetova stříkačka - Ulcogant nebo Venter - teploměr v kádince s vodou - desinfekční roztok - ochranné rukavice a ústenka			
Vypracoval: Bc. Šnajdrová Miroslava Revidoval: Platnost: Kontrola bude provedena:	Schválil: Dlábková Naděžda hlavní sestra	Verze: 1	Pořadové číslo 4/3

Standard ošetrovatelské péče

Pořadové číslo 4/3	<u>Péče o pacienta po transplantaci srdce</u>	Strana / počet stran 2/7	
- zdravotnická dokumentace - pomůcky k odběru biologického materiálu - pomůcky k odsávání z dýchacích cest - pomůcky k podávání léků a infuzí - převazový vozík - resuscitační vozík - infuzní roztoky a léky pro aplikaci i.v., i.m., s.c., imunosupresiva PŘÍSTROJE: - ventilátor - monitor - lineární dávkovač - defibrilátor - kardiostimulátor - odsávačka - RTG přístroj - hemochrom (vyšetření ACT, aPTT) - glukometr - přístroj k vyšetření krevních iontů a ABR OŠETŘOVATELSKÝ POSTUP: <i>a, odborná příprava</i> - zkontrolujte funkčnost přístrojů; - připravte pomůcky a zdravotnickou dokumentaci. <i>b, vlastní provedení</i> - převezměte pacienta s lékařem u výtahu od personálu z operačního sálu a převezměte si dokumentaci a důležité informace o pacientovi v průběhu operace; - lékař napojí pacienta na ventilátor, upraví ventilační parametry a provede vyšetření pacienta; - napojte modul pacienta z přenosného monitoru do monitoru lůžkového;			
Vypracoval: Bc. Šnajdrová Miroslava Revidoval: Platnost: Kontrola bude provedena:	Schválil: Dlábková Naděžda hlavní sestra	Verze: 1	Pořadové číslo 4/3

Standard ošetrovatelské péče

Pořadové
číslo
4/3

Péče o pacienta po transplantaci srdce

Strana/počet
stran
3/7

- zaznamenejte přesnou hodinu příjmu pacienta na oddělení;
- monitorujte křivku EKG, srdeční frekvenci (P), invazivní měření TK na a. radialis nebo a.femoralis, PAP, CVT, saturaci O₂, stav vědomí, dechovou frekvenci (D);
- zkontrolujte centrální a periferní žilní vstupy a jejich průchodnost;
- proveďte nulování tlaků na komorách (a.radialis, a.pulmonalis);
- zkontrolujte infuze, kontinuálně podávané léky a proplach AR;
- zkontrolujte průchodnost a správnost zavedení nasogastrické sondy (NGS), napojení na sběrný sáček;
- ošetrovatelka označí číselně Redonovy drény a označí množství odvedeného sekretu, změří množství moče a jeho pH a zapíše do dokumentace;
- uložte pacienta do zvýšené polohy 30°;
- nastavte hranice alarmů v lůžkovém monitoru a přijměte pacienta ze sálu do centrálního monitoru;
- odeberte vzorky krve z a.radialis na tyto vyšetření:
  - ACT
  - GEM (vyhodnotí Hb, HCT, glykémii, hladiny Na, K, Ca, laktát, ABR) – tato zkusavka se ponechá a označí štítkem pacienta pro případ sanquitestu při podávání krevních derivátů
  - biochemické vyšetření (urea, kreatinin, bilirubin, osm, AST, ALT, CK, CKMB, ALB, CB, AMS)
  - koagulační vyšetření (Q, INR, fibrinogen, aPTT, Rept.č.)
  - krevní obraz + diferenciál
- odeberte biochemické vyšetření 3 x denně nebo dle ordinace lékaře;
- zajistěte pooperační RTG srdce + plíce, natočení EKG záznamu;
- zapište pacienta do stavu, hlášení o počtu nemocných, nahlaste dietu (beze stravy, 1, 1/9, 2, 9....);
- zapisujte monitorace FF první 3 hodiny á půl hodiny, dále á 1 hodinu;
- zapisujte kontinuálně podávané léky;
- provádějte bilanci tekutin, krevních ztrát do extubace á 1 hodinu, po extubaci á 2 hodiny, následující dny á 4 hodiny;
- doplňujte ztráty tekutin podáváním infuzí, krevních derivátů dle ordinace lékaře;
- sledujte stav krvácení z operační rány;

Vypracoval: Bc. Šnajdrová Miroslava
Revidoval:
Platnost:
Kontrola bude provedena:

Schválil: Dlábková Naděžda
hlavní sestra

Verze:
1

Pořadové
číslo
4/3

Standard ošetřovatelské péče

Pořadové
číslo
4/3

Péče o pacienta po transplantaci srdce

Strana/počet
stran
4/7

- aplikujte každé 3 hodiny Ulcogant (Venter) do NGS do extubace – vždy po odsávání, poslední aplikace s přihlédnutím na předpokládaný čas extubace;
- sledujte projevy bolesti a podávejte analgetika dle ordinace lékaře a sledujte jejich účinek;
- dle ordinace snižujte analgosedaci pacienta a připravte pacienta k extubaci (ŘV- SIMV-CPAP-EX);
- odeberte GEM před extubací;
- extubujte pacienta;
- odeberte stěr z ETK na mikrobiologii;
- podejte pacientovi zvlhčenou inhalaci O₂ přes obličejovou masku;
- půl hodiny a další hodinu odeberte kontrolní GEM;
- podávejte tekutiny po douškách nejdříve však 1 hodinu po extubaci, jako prevence aspirace;
- vytáhněte NGS při zjištění peristaltiky (ráno);
- 1x periferní vstup ponechej 1 pooperační den, poté jej zrušte;
- v 5 hodin ráno odeberte krevní testy:
  - GEM
  - ACT
  - KO + diff
  - biochemie - AST, ALT, CK, CKMB, urea, kreatinin, bilirubin, ALB, CB, hladina imunosuprese
  - koagulace (Q, INR, fibrinogen)
  - hladina imunosuprese dle ordinace lékaře :
    - ✓ Sandimmun / Neoral, cyklosporin A/ - hladina cyklosporinu (v týdnu denně, víkend pouze po telefonické domluvě s laboratoří)
    - ✓ Prograf – hladina tacrolimus (Po, St, Pá, jiné dny po předchozí telefonické domluvě s laboratoří)
    - ✓ Cell-Cept – hladina MPA (kys.mykofenolová)
  - mikrobiologie – hemokultura 1 x, moč, stěr z nosu, stěr z krku, stěr z recta, stěr z rány B+C+plísně (vždy prvních 5 dní, dále dle ordinace lékaře)
  - imunologie, genetika, virologie dle ordinace lékaře
- další dny odeberte krev dle ordinace lékaře a aktuálního stavu pacienta;

Vypracoval: Bc. Šnajdrová Miroslava
Revidoval:
Platnost:
Kontrola bude provedena:

Schválil: Dlábková Naděžda
hlavní sestra

Verze:
1

Pořadové
číslo
4/3

Standard ošetrovatelské péče

Pořadové
číslo
4/3

Název:

Péče o pacienta po transplantaci srdce

Strana /
počet stran
5/7

C, po výkonu

- udržujte čisté lůžko;
- pomůcky na jedno použití likvidujte jako biologický odpad;
- ostatní pomůcky dekontaminujte, očistěte, desinfikujte, popř. zašlete na sterilizaci.

DOKUMENTACE:

- Zaznamenejte do dekurzu
  - čas příjezdu na JIP
  - FF (TK, CVP, PAP, P, D, TT, Sa O₂, stav vědomí)
  - množství moče ze sálu, pH
  - výsledky odběrů krve
  - kontinuálně podávané léky
  - infuzní terapii, podání krevních derivátů na operačním sále
  - bilanci tekutin a krevních ztrát
- Zkompletujte zdravotnickou dokumentaci
  - dekurz
  - operační návrh a operační protokol
  - překladová lékařská zpráva
  - chorobopis
  - souhlas s hospitalizací, operací
  - TISS body (pojišťovna), žádanky GEM, ACT
  - transplantační karta
  - příjmová sesterská zpráva
  - edukační záznam
  - ošetrovatelské diagnózy a hodnocení ošetrovatelské péče
  - doklad o úschově věcí

Vypracoval: Bc. Šnajdrová Miroslava
Revidoval:
Platnost:
Kontrola bude provedena:

Schválil: Dlábková Naděžda
hlavní sestra

Verze:
1

Pořadové
číslo
4/3

Standard ošetřovatelské péče

Pořadové
číslo
4/3

Název:

Péče o pacienta po transplantaci srdce

Strana /
počet stran
6/7

KOMPLIKACE:

Včasně

- hemodynamické nestabilita
- zvýšené krevní ztráty
- infekce – bakteriální, virové, mykotické
- poruchy srdečního rytmu
- rejekce
- porucha renálních funkcí
- toxicita imunosuprese
- rozvoj DM
- perikardiální nebo pleurální výpotek

Pozdní

- vředová choroba
- porucha lipidového spektra
- maligní onemocnění
- hemodynamické nestabilita

ZVLÁŠTNÍ UPOZORNĚNÍ:

- rozšířený laboratorní screening
- ranní odběry vždy odebírat v 5.00 hodin
- při objednávání krevních jednotek na žádanku napsat krev k podání přes deleuko set – krev nesmí být starší 10 dnů
- krevní transfuze podávat vždy přes deleukotizační set
- pacientovi po transplantaci jsou podávány imunosupresivní léky
- podávání Sandimmun Neoral:
  - roztok – ve sklenici s džusem (ne grapefruitový) nebo mlíkem, po dopití dolijte sklenici – z důvodu podání celé dávky imunosuprese
  - tobolky – zapít jakoukoli tekutinou (ne grapefruitový džus)

Vypracoval: Bc. Šnajdrová Miroslava
Revidoval:
Platnost:
Kontrola bude provedena:

Schválil: Dlábková Naděžda
hlavní sestra

Verze:
1

Pořadové
číslo
4/3

Standard ošetřovatelské péče

Pořadové
číslo
4/3

Péče o pacienta po transplantaci srdce

Strana / počet
stran
7/7

- výsledky imunosuprese ihned hlásit lékaři
- stěr z rány se provádí vždy při převazu operační rány
- nutná důkladná hygiena dutiny ústní, používání žvýkaček nebo bonbónů bez cukru, aplikace Candibene spreje 4 x denně (prevence kandidové infekce dutiny ústní)
- 5. – 7. Den po transplantaci se provádí první biopsie
- arteriální tlak (ARP) – kontinuální monitorace, nahlásit lékaři změnu systolického tlaku o 25%, trvá-li déle než 5 minut > 150 nebo < 90 mmHg
- tlak v plicnici (PAP) – kontinuální monitorace (zavedený Swanganzův katetr), nahlásit změnu tlaku o 25%, trvá-li déle než 5 min nebo je střední tlak > 25 nebo < 15 mmHg
- tlak v pravé síni (CVP) – kontinuální monitorace, kde není PAP, nahlásit změnu tlaku o 25% nebo
je-li > 15 nebo < 5 mmHg
- puls (HR) – kontinuální monitorace, nahlásit lékaři změnu o 25% nebo je-li > 120 nebo < 60 /min.
nahlásit arytmie
- saturace O₂ (SaO₂) – kontinuální monitorace, nahlásit lékaři pokles pod 95%, trvá-li déle než 5 min.
- tělesná teplota (TT) - nahlásit lékaři teplotu > 38°C nebo < 36°C, označit zda jde o axiální teplotu nebo teplotu centrální měřenou termodilučním katétre
- srdeční výdej (CO) – hlásit změnu, je-li CI pod 2,5 l/min/m²

Vypracoval: Bc. Šnajdrová Miroslava
Revidoval:
Platnost:
Kontrola bude provedena:

Schválil: Dlábková Naděžda
hlavní sestra

Verze:

1

Pořadové
číslo

4/3

	<i>Centrum kardiovaskulární a transplantační chirurgie</i>		
	Standard ošetrovatelské péče		
Pořadové číslo 2/8	<u><i>Péče o pacienta s centrálním žilním katétrem</i></u>		Strana / počet stran 1/3
DEFINICE: Všechny ošetrovatelské činnosti je nutno provádět v souvislosti se zajištěním centrálního žilního přístupu z důvodu aplikace léků, krevních derivátů, parenterální výživy, neodkladné léčby dehydratace, odběrů krevních vzorků a invazivního měření centrálního žilního tlaku. CÍL: Cílem ošetrovatelské péče je předejít vzniku komplikací. Proto se musí stanovit jednotný postup v péči o pacienta s centrálním žilním katétrem. KOMPETENTNÍ OSOBA: - sestra bakalářka, magistra v ošetrovatelství - sestra specialista - všeobecná sestra POMŮCKY: - tácek, převazový stolek - dezinfekce - sterilní tampóny, čtverce - anatomická pinzeta - sterilní krytí - nesterilní rukavice - emitní miska OŠETŘOVATELSKÝ POSTUP: <i>A, odborná příprava:</i> - vysvětlíte pacientovi postup a důvod převazu žilního katétru;			
Vypracoval: Bc. Šnajdrová Miroslava Revidoval: Platnost: 22. 1. 2010 Kontrola bude provedena: 22. 1. 2012	Dlábková Naděžda hlavní sestra	01	Pořadové číslo 2/8

Standard ošetrovatelské péče

Pořadové číslo 2/8	<i>Péče o pacienta s centrálním žilním katétrem</i>	Strana / počet stran 2/3

B, vlastní výkon:

- dodržujte zásady asepse;
- proveďte hygienickou dezinfekci rukou;
- nasad'te si rukavice;
- odstraňte šetrně původní krytí – odložte do emitní misky;
- zkontrolujte stav katétru a místo vpichu (zarudnutí, barvu kůže, exkreci);
- dezinfikujte místo vpichu;
- po zaschnutí přelepte sterilním krytím;
- převaz proveďte min. 1x za 24 hodin,
- v případě použití dlouhodobého krytí lze převaz uskutečnit dle pokynu výrobce a to:
  - krytí Veca – C převaz min 1x za 3 dny;
  - krytí Curagard SP převaz min 1 x za 3 dny;
  - krytí Tegaderm i.v. převaz 1x za 5 dní;
- krytí je třeba vyměnit ihned, pokud je promáčené, znečištěné nebo se odlepuje;
- na krytí napište datum a hodinu dalšího převazu.

C, po výkonu:

- pomůcky na jedno použití likvidujte jako biologický odpad;
- pomůcky na opakované použití dekontaminujte, následně omyjte a proveďte dezinfekci, popř. sterilizaci.

DOKUMENTACE:

- proveďte záznam do dokumentace:
  - datum převazu
  - lokalizaci místa vpichu
- vzhled místa vpichu
  - počet dní zavedení katétru (den zavedení 1., 2., 3.)
  - pořadové číslo katétru -římským číslem, pokud došlo k výměně katétru;
  - podpis a razítko sestry, která převaz prováděla.

Vypracoval: Bc. Šnajdrová Miroslava	Dlábková Naděžda		Pořadové číslo
Revidoval:	hlavní sestra		2/8
Platnost: 22. 1. 2010		01	
Kontrola bude provedena: 22. 1. 2012			

Standard ošetrovatelské péče

Pořadové číslo 2/8	<u>Péče o pacienta s centrálním žilním katétre</u>	Strana / počet stran 3/3

KOMPLIKACE:

- nedodržení zásad asepse, možnost vzniku infekce;
- zalomení katétru.

ZVLÁŠTNÍ UPOZORNĚNÍ:

- vizuální kontrolu centrálního žilního katétru provádí každá směna;
- výměna infuzních setů a ostatních komponent infuzního systému (spojovací hadičky, rampy, kohoutky) se provádějí 1 x / 24 hodin - ráno;
- výměna centrálního žilního katétru á 10 dní u antimikrobiálního centrálního venózního katétru á 21 dní;
- transfuzní set odstraňte ihned po aplikaci krevních derivátů;
- při návratu krve do setu, systém vyměňte;
- napojení antibakteriálních filtrů dle ordinace lékaře;
- expirace antibakteriálních filtrů se řídí doporučením výrobce (5 – 7 dní), dle druhu filtrů;
- při vytažení centrálního žilního katétru odeberte konec katétru na bakteriologické vyšetření dle ordinace lékařů.

Vypracoval: Bc. Šnajdrová Miroslava Revidoval: Platnost: 22. 1. 2010 Kontrola bude provedena: 22. 1. 2012	Dlábková Naděžda hlavní sestra	01	Pořadové číslo 2/8

Standard ošetřovatelské péče

Pořadové číslo 2/28	<u>Zajištění průchodnosti intravenózních kanyl</u>	Strana / počet stran 2/2

OŠETŘOVATELSKÝ POSTUP

Uzavření kanyly heparinovou zátkou nebo 3,8% Citrátem sodným se provádí vždy při nutnosti přerušení kontinuálního podávání léků nebo infuzí na dobu delší než 15 minut. Není nutná zvláštní ordinace lékaře v případě, že bude použit tento standardní postup.

A) uzávěr centrální venózní kanyly a hemodialyzační kanyly:

centrální venózní kanylu a hemodialyzační kanylu propláchněte neředěným heparinem (1ml/5000j v množství, které odpovídá objemu kanyly (uvedené na každém vstupu vícecestné kanyly) nebo stejné množství 3,8% nebo 4 % Citrátu sodného.

aplikaci léků je nutno tento roztok odtáhnout a to minimálně 5 ml.

neředěným odběrem je nutno odtáhnout cca 10 ml.

B) uzávěr periferní venózní kanyla:

Protáhněte 2ml, 5ml stříkačku heparinem (1ml/5000j) tak, aby zůstal jen v konusu a dotáhni fyziologickým roztokem - ten aplikujte do kanyly.

Před aplikací léku není nutno roztok odtahovat.

Před krevním odběrem je nutno odtáhnout cca 10 ml

DOKUMENTACE

Proveďte řádný záznam do dokumentace

KOMPLIKACE

Vyplývají ze zavedení i.v. přístupu.

UPOZORNĚNÍ

Zátky z 3,8% nebo 4% Citrátu sodného mají výhodu u krevních odběrů, neboť neinterferují s INR vyšetřením. LITERATURA

1. Leslie A. Spry, MD, Gina Miller, PharmD: Low-Dose tPA fo Hemodialysis Catheter Clearance, Dialysis&Transplantation, Volume 30, Number 1, January 200, <http://www.eneph.com/>
2. Roztok citrátu sodného jako alternativa heparinu v uzávěrové části centrální žilní kanyly. Postgraduální nefrologie 1/2007

Vypracoval: MUDr. Wagner Robert PhD	Doc. MUDr. Němec Petr, CSc.		Pořadové číslo
Revidoval:	Ředitel		
Platnost: 1. 2. 2010		01	2/28
Kontrola bude provedena: 1. 2. 2012			

Centrum kardiovaskulární a transplantační chirurgie			
Standard ošetrovatelské péče			
Pořadové číslo	<u>Léčebná rehabilitace po kardiovaskulárních operacích</u>	Strana / počet stran	
2/34	<u>a transplantacích srdce, jater a ledvin</u>	1/4	
DEFINICE Léčebná rehabilitace je komplex medicínských, preventivních, diagnostických a terapeutických opatření směřujících k obnovení maximální funkční zdatnosti jedince postiženého na zdraví. CÍL • Motivace pacienta (navázání kontaktu s nemocným pro další spolupráci a jeho psychická stimulace), • zlepšení reakce pacienta na rehabilitační postupy po operaci, • snížení operačního rizika, • ovlivnění bolesti, • prevence pooperačních komplikací, • dosažení samostatnosti v sebeobsluze a denních činnostech, • zkrácení doby pacientovy hospitalizace, • edukace pacienta a jeho rodiny, • zlepšení dlouhodobé prognózy, • resocializace pacienta. KOMPETENTNÍ OSOBA • Provádí fyzioterapeut, který získal vzdělání dle schválených studijních programů MZČR. • Sestra magistra v ošetrovatelství • Sestra bakalářka v ošetrovatelství • Sestra specialistka • Všeobecná sestra POMŮCKY • Polohovací lůžko, • multifunkční polohovací pomůcky, • lůžková antidekubitní podložka, • molitanový míček, • masážní míček ježek, • masážní kroužek s výstupky, • nafukovací balóněk, • overball, • masážní míč sensyball, • křeslo pro kardiaky, • sedací klín,			
Vypracoval: Jitka Podsedníková, Radoslava Hadačová		Dílčková Naděžda hlavní sestra	Pořadové číslo 2/34
Revidoval:		1	
Platnost: 1.2.2009			

Standard ošetřovatelské péče

Pořadové číslo	<u>Léčebná rehabilitace po kardiovaskulárních operacích</u>	Strana / počet stran
2/34	<u>a transplantacích srdce, jater a ledvin</u>	2/4

- elektrický pojízdný zvedák,
- podpažní berle,
- francouzské berle,
- podpůrná hůl,
- chodítko dvoukolové skládací,
- chodítko čtyřkolové vysoké.

OŠETŘOVATELSKÝ POSTUP

Předoperační příprava

Základní předoperační příprava je prováděna u hospitalizovaných pacientů před plánovaným operačním výkonem. Jejím smyslem je především odborná instruktáž nemocného a nácvik cílených metodik léčebné rehabilitace, které jsou pro úspěšnou pooperační rekonvalescenci nezbytné:

- dechová gymnastika,
- efektivní expektorace s fixací operační rány,
- cévní gymnastika,
- správné používání hrazdy,
- vertikalizace (správný stereotyp sedání),
- psychická stimulace pacienta a rodinných příslušníků,
- motivace pacienta.

2. Pooperační léčebná rehabilitace během hospitalizace

Bezprostředně po operaci jsou pacienti soustředěni na pooperační jednotce intenzivní péče (JIP), protože vyžadují intenzivní terapii s možností případné resuscitace. Léčebná rehabilitace je zahájena v první pooperační dny. K pacientovi přistupujeme individuálně s ohledem na jeho fyzický i psychický stav a průběh vlastní operace.

- Polohování pacienta, které vychází z jeho potřeb a pooperačního stavu,
- časnou a důslednou dechovou rehabilitaci za současné aplikace oxygenace,
- respirační fyzioterapie (masážní vibrace hrudníku),
- nácvik efektivní expektorace s fixací operační rány,
- cévní gymnastika na lůžku,
- cvičení zaměřené na rozvíjení hrudník,
- nácvik správného držení těla,
- časná vertikalizace (nácvik správného stereotypu sedání a vstávání z lůžka),
- nácvik správného používání hrazdy,
- nácvik sebeobsluhy.

Vypracoval: Jitka Podsedníková, Radoslava Hadačová	Díábková Naděžda hlavní sestra	1	Pořadové číslo 2/34
Revidoval:			
Platnost: 1.2.2009			
Kontrola bude provedena: 1.2.2011			

Standard ošetrovatelské péče

Pořadové číslo 2/34	<u>Léčebná rehabilitace po kardiovaskulárních operacích</u> <u>a transplantacích srdce, jater a ledvin</u>	strana / počet stran 3/4

Jakmile zdravotní stav pacienta nevyžaduje intenzivní terapii, je přeložen na jednotku intermediální péče (IMP), kde je nadále monitorován. Pokračuje v programu léčebné rehabilitace, prodlužujeme délku a intenzitu cvičení, vertikalizaci doplníme chůzí po oddělení.

Po překladu na standardní oddělení pacient stále pokračuje v aktivní rehabilitaci, chodí po schodech a připravuje se na ukončení hospitalizace. Před propuštěním provádíme edukaci pacienta a rodinných příslušníků:

- vysvětlení důsledků plynoucích z nevhodné zátěže operační rány,
- péče o jizvu (hygiena, masáž jizvy, slunění),
- vhodné aktivity,
- nevhodné aktivity,
- úprava životosprávy (úprava jídelníčku, redukce hmotnosti, pravidelný pohybový režim, odpočinek a dostatek spánku, vyloučení stresu, kouření, pozitivní myšlení- žít v harmonii se svým tělem a okolím),
- intimní život,
- ambulantní kardiorehabilitace,
- komplexní lázeňská péče.

Rehabilitační program po ukončení hospitalizace

Navržený léčebný plán ambulantní i lázeňské kardiorehabilitace zahrnuje dietní a režimová opatření, která jsou stanovena po vyhodnocení zdravotního stavu klienta.

- Pacientům z Brna a blízkého okolí nabízíme řízený ambulantní program kardiorehabilitace,
- vždy doporučujeme komplexní lázeňskou péči s možností přímého překladu z lůžka na lůžko nebo lázeňský pobyt s časovým odstupem do 6 měsíců od operačního výkonu.

DOKUMENTACE

- Dokumentace je vedena v průběhu celého procesu fyzioterapie do formuláře Záznam o průběhu léčebné rehabilitace a Edukace v průběhu hospitalizace,
- doporučené cvičení a rady jsou zaznamenány (do záznamu o průběhu léčebné rehabilitace a edukace v průběhu hospitalizace),
- vedeme záznam o zapůjčených pomůckách (do záznamu o průběhu léčebné rehabilitace),
- každý záznam je označen datem, časem, kódem pro pojišťovnu a parafou a otiskem jmenovky,
- součástí záznamu jsou informace týkající se pacienta a jeho zdravotního stavu (demografická data pacienta, stávající zdravotní problém a léčba pacienta, předešlé zdravotní problémy a léčba pacienta),
- záznamy o pacientovi jsou uloženy v chorobopisu.

Vypracoval: Jitka Podsedníková, Radoslava Hadačová	Dlábková Naděžda hlavní sestra	1	Pořadové číslo 2/34
Revidoval:			
Platnost: 1.2.2009			
Kontrola bude provedena: 1.2.2011			

Standard ošetrovatelské péče

Pořadové číslo	<u>Léčebná rehabilitace po kardiovaskulárních operacích</u>	Strana / počet stran
2/34	<u>a transplantacích srdce, jater a ledvin</u>	4/4

KOMPLIKACE

- Komplikace v důsledku nevhodné jednostranné zátěže,
- dechové komplikace,
- kardiální komplikace,
- tromboembolické komplikace,
- intraaortální balónková kontrapulzace,
- hemodialýza,
- multiorgánové selhávání,
- rejekce transplantovaných orgánů,
- septický stav pacienta,
- krvácení do GIT,
- pooperační organický psychosyndrom,
- poruchy hojení operačních ran,
- vznik dekubitů,
- vznik kontraktur,
- komplikace v důsledku pádu pacienta.

LITERATURA

1. MÜLLER, I. MÜLLEROVÁ, B. STRUČNÝ PŘEHLED LÉČEBNÉ TĚLESNÉ VÝCHOVY V CHIRURGII, ORTOPEDII A TRAUMATOLOGII. 2. PŘEPRACOVANÉ VYD. BRNO: INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ PRACOVNÍKŮ VE ZDRAVOTNICTVÍ V BRNĚ, 1992. 119 s. ISBN 80-7013-125-X
2. HROMÁDKOVÁ, J. et al. FYZIOTERAPIE. JINOŠANY: NAKLADATELSTVÍ H&H, 2002. 428 s. ISBN 80-86022-45-5.
3. VYBRANÉ STANDARDNÍ PRACOVNÍ POSTUPY OŠETŘOVATELSKÉ PÉČE, KVĚTEN 2006, CKTCH BRNO

Internetové zdroje:

<http://www.ltb.cz/>

<http://www.unify-cz.cz/>

<http://www.neonzo.cz/>

Vypracoval: Jitka Podsedníková, Radoslava Hadačová	Dlábková Naděžda hlavní sestra	1	Pořadové číslo 2/34
Revidoval:			

Centrum kardiovaskulární a transplantační chirurgie		
Standard ošetrovatelské péče		
Pořadové číslo 4/11	<u>Protokol glykemické kontroly u pacientů po kardiochirurgickém zákroku a kriticky nemocných</u>	Strana / počet stran 1/3
TEORETICKÝ PODKLAD: Doporučení vychází z následujících postulátů: • striktní udržování normoglykémie není spojeno se snížením mortality a je zatíženo rizikem těžkých hypoglykemických příhod, které mohou zvyšovat mortalitu/morbiditu hlavně u některých skupin nemocných (léze CNS, staří pacienti...) (1,2). • hyperglykémie je škodlivá (mechanismus je např. zvýšení oxidačního stresu atd.) – to bylo prokázáno např. u nemocných s AIM, CMP ještě před zlomovou studií van den Berghové (2000). • zdá se, že je důležité udržovat hladinu glykémie relativně stálou – tzn. velké oscilace škodí. (3,4). • stanovení glykémie je často nepřesné. Největší nepřesnost mají glukometry, jistou výjimkou je glukometr Hemocue (5). CÍL Zahájení léčby při glykémii > 8,5 mmol/l. Cílem je udržování glykémie v rozmezí 6 – 10 mmol/l (optimálně 6 - 8 mmol/l) KOMPETENTNÍ OSOBA • Lékař • Sestra magistra v ošetrovatelství • Sestra bakalářka v ošetrovatelství • Sestra specialistka • Všeobecná sestra POMŮCKY - GEM 3000 - glukometr - lineární dávkovač - jehla, stříkačka - dezinfekce - tampóny - emitní miska		
Vypracoval: MUDr. Petr Pavlík Revidoval: Platnost: 16. 11. 2009 Kontrola bude provedena: 16. 11. 2011	Doc. MUDr. Němec Petr, CSc. Ředitel	Pořadové číslo 4/11
		01

Standard ošetrovatelské péče

Pořadové číslo 4/11	<u>Protokol glykemické kontroly u pacientů po kardiochirurgickém zákroku a kriticky nemocných</u>	Strana / počet stran 2/3

POSTUP:

níže uvedené postupy jsou orientační, zkušená sestra si je může upravit (např. rychlý pokles glykémie povede k redukci dávky inzulínu a častější kontrole nebo po korekci hypoglykémie bude kontrola častější atd.)

Výchozí situace	hyperglykémie > 8,5 mmol/l (> 15 mmol/l uvědom lékaře) normoglykémie a mírná hyperglykémie hypoglykémie < 3,8 mmol/l	zahájit inzulínovou terapii 2j/h zvyšuj o 1-2j/h (max. o 4j/h, bolusy jen na ordinaci lékaře) bez intervence viz níže (uvědom lékaře pokud < 2,5 mmol/l)	kontrola glykémie á 1 hod kontrola glykémie á 4 hod (první 4 hod po operaci á 1 hod) kontrola glykémie á 1 hod operace po korekci za 30 min)
Stabilizace	cílová glykémie 6 - 10 mmol/l glykémie ≤ 6,0 mmol/l hypoglykémie 2,5 – 3,8 mmol/l hypoglykémie < 2,5 mmol/l	ponech dávku inzulínu sniž dávku inzulínu vysaď inzulín a zajisti přísuvod glukózy (i.v. 10% G bez inzulínu rychlostí 100 ml/hod, event. enterální nutrice) G40% 30 ml (uvědom lékaře)	kontrola glykémie á 4 hod kontrola glykémie á 4 hod kontrola glykémie po 1 hodině kontrola glykémie 30 min

Vypracoval: MUDr. Petr Pavlík Revidoval: Platnost: 16. 11. 2009	Doc. MUDr. Němec Petr, CSc. Ředitel	01	Pořadové číslo 4/11

Standard ošetrovatelské péče

Pořadové číslo 4/11	<u>Protokol glykemické kontroly u pacientů po kardiochirurgickém zákroku a kriticky nemocných</u>	Strana / počet stran 3/3

DOKUMENTACE

JIP teplotka

UPOZORNĚNÍ

- kontroly glykemií stanovujeme
  - z arteriální krve v analyzátoru GEM 3000 – nejčastěji během pravidelných kontrol ostatní laboratoře (6 – 14 – 22 hodin)
  - glukometrem – pokud není ostatní laboratoř požadována. Preferenčně je stanovena glykémie v tomto pořadí Arterie > CVK > kapilára. Vždy z arteriální krve (pokud je arterie kanylována), z CVK, z kapilární krve pouze vyjíměčně. V případě nepravděpodobného výsledku (hlavně hypoglykémie) je nutná kontrola v analyzátoru.
- při vysazení, přerušení, intoleranci výživy snížit/vysadit inzulin, případně konzultuj postup s lékařem
- při změnách rychlosti aplikace roztoků s glukózou (G5%, AIO) zvaž úpravu dávky inzulinu
- sestra informuje lékaře při glykémii < 3 nebo > 15 mmol/l
- intravenosně podávaným inzulinem je korigována glykémie u všech pacientů v den operace a první pooperační den.
- u diabetiků I. typu nelze vysadit podávaný inzulin na dobu > 15-30 minut. V případě korekce hypoglykémie, je potřeba následně zajistit přísun glukózy a inzulinu zároveň.

LITERATURA

- NICE-SUGAR Study Investigators, Finfer S, Chittock DR, Su SY, Blair D, Foster D, Dhingra V, Bellomo R, Cook D, Dodek P, Henderson WR, Hébert PC, Heritier S, Heyland DK, McArthur C, McDonald E, Mitchell I, Myburgh JA, Norton R, Potter J, Robinson BG, Ronco JJ. Intensive versus conventional glucose control in critically ill patients.. N Engl J Med. 2009 Mar 26;360(13):1283-97. Epub 2009 Mar 24.
- Griesdale DE, de Souza RJ, van Dam RM, Heyland DK, Cook DJ, Malhotra A, Dhaliwal R, Henderson WR, Chittock DR, Finfer S, Talmor D. Intensive insulin therapy and mortality among critically ill patients: a meta-analysis including NICE-SUGAR study data. CMAJ. 2009 Apr 14;180(8):821-7; discussion 799-800. Epub 2009 Mar 24.
- Ali NA, O'Brien JM Jr, Dungan K, Phillips G, Marsh CB, Lemeshow S, Connors AF Jr, Preiser JC. Glucose variability and mortality in patients with sepsis. Crit Care Med. 2008 Aug;36(8):2316-21. Links
- Dossett LA, Cao H, Mowery NT, Dortch MJ, Morris JM Jr, May AK. Blood glucose variability is

Vypracoval: MUDr. Petr Pavlík	: Doc. MUDr. Němec Petr,		Pořadové číslo
Revidoval:	CSc.		číslo
Platnost: 16. 11. 2009	Ředitel	01	4/11
Kontrola bude provedena: 16. 11. 2011			

		Centrum kardiovaskulární a transplantační chirurgie	
Standard ošetrovatelské péče			
Pořadov é	<i>Asistence při zavádění a péče o pacienta s permanentním močovým katétre</i>		Strana / počet stran 1/3
DEFINICE: Permanentní močový katétr (PMK) zajišťuje kontinuální a trvalé vyprazdňování močového měchýře. Zvyšuje komfort u dlouhodobě ležících pacientů a pacientů po náročných chirurgických operacích a zákrocích. CÍL: Šetrné, aseptické zavedení permanentního močového katétru je předpokladem kvalitní ošetrovatelské péče. Je nutné zajistit uzavřený systém a sterilní ošetřování katétru. KOMPETENCE: - lékař - sestra magistra ošetrovatelství - sestra bakalářka v ošetrovatelství - sestra specialista - všeobecná sestra POMŮCKY: - močový katétr přiměřené velikosti (Nelatonův katétr) - sterilní rukavice - sterilní pinzeta - sterilní tampóny - dezinfekce - lokální anestetikum - gel - sterilní stříkačka s 15 ml sterilní aqua, FR - odpadní sáček - odměrná nádoba - nesterilní rukavice - emitní miska			
Vypracoval: Bc. Šnajdrová Miroslava MUDr. Pavlík Petr		Schválil: Naděžda Dlábková hlavní sestra	Pořadové číslo 01 2/11
Revidoval: Platnost: 25. 2. 2010			

Standard ošetrovatelské péče

Pořadové číslo	<u>Asistence při zavádění a péče o pacienta</u>	strana / počet stran
2/11	<u>s permanentním močovým katétrem</u>	2/3

OŠETŘOVATELSKÝ POSTUP

A, odborná příprava:

- připravte pomůcky k lůžku pacienta;
- informujte pacienta o nutnosti a důvodech zavedení močového katétru.

B, vlastní provedení:

- nasadíte si sterilní rukavice, asistent rukavice nesterilní;
- sterilní tampóny namočte řádně do dezinfekce, otřete opakovaně ústí močové trubice (jedno otření jeden tampón);
- asistent podá sterilně katétr vhodné velikosti, na konec nanese Mesocain gel;
- sterilní pinzetou zaveďte močový katétr co nehlouběji, napojte na odpadní sáček;
- aplikujte 5 – 15 ml sterilní aqua nebo fyziologického roztoku dle velikosti katétru;
- povytáhněte pro kontrolu zavedení;
- v průběhu zavedení PMK sledujte:
  - barvu a množství moče;
  - funkci PMK;
  - bolest, zarudnutí v okolí genitálii,
  - proplach PMK dle ordinace lékaře
- katétr v případě výměny, starý katétr vytáhněte a odeberte konec katétru na bakteriologické vyšetření (dle ordinace lékaře);
  - nasadíte si nesterilní rukavice;
  - odtáhněte stříkačkou fyziologický roztok;
  - vytáhněte opatrně katétr, aby nedošlo k poškození močové trubice;
  - použijte sterilní nůžky nebo kopíčko k odběru konce katétru do sterilní zkumavky (dle ordinace lékaře);
  - zajistěte odeslání vzorku se žádankou na mikrobiologii.
- Výměny provedte:
  - PMK 1x za 10 dní;
  - sběrného sáčku 1x za 48 hodin (zaznamenejte na sáček datum a čas další výměny);
  - uzavřeného systému sběru moče vždy společně s PMK 1x za 10 dní.

Vypracoval: Bc. Šnajdrová Miroslava MUDr. Pavlík Petr	Schválil: Naděžda Dlábková hlavní sestra	01	Pořadové číslo 2/11
Revidoval:			

Standard ošetřovatelské péče

Pořadové číslo 2/11	<u>Asistence při zavádění a péče o pacienta</u> <u>s permanentním močovým katétrem</u>	Strana / počet stran 3/3

C, po výkonu:

- úklid pomůcek:
  - jednorázové pomůcky likvidujte jako biologický odpad;
  - pomůcky na opakované použití dekontaminujte, následně omyjte a proveďte dezinfekci, popř. sterilizaci;

DOKUMENTACE:

- proveďte záznam do dokumentace o provedeném výkonu;
- запиšte datum a čas zavedení, popř. pořadové číslo katétru;
- v případě výměny močového katétru, запиšte, zda jste odebrali konec katétru na bakteriologické vyšetření;
- řádně vyplňte žádanku na bakteriologické vyšetření, včetně antibiotik, které pacient užívá.

KOMPLIKACE:

- nesprávně zavedený močový katétr (u žen zavedený do pochvy);
- nedostatečně zavedený katétr (možnost poškození močové trubice při aplikaci roztoku do balónku);
- nevhodná volba tloušťky katétru;
- krvácení (poranění močové trubice);
- nemožnost zavedení katétru u mužů;
- infekce močových cest.

ZVLÁŠTNÍ UPOZORNĚNÍ:

- močový katétr ženám zavádí sestra, při komplikacích informujte lékaře;
- močový katétr mužům zavádí vždy lékař.

Vypracoval: Bc. Šnajdrová Miroslava MUDr. Pavlík Petr	Schválil: Naděžda Dlábková hlavní sestra	01	Pořadové číslo 2/11
Revidoval:			
Platnost: 25. 2. 2010			
Kontrola bude provedena: 25. 2. 2012			

Centrum kardiovaskulární a transplantační chirurgie		
Standard ošetrovatelské péče		
Pořadové číslo	<u>Zavedení, vytažení a péče o nasogastrické sondy</u>	Strana / počet stran
2/10		1/3
DEFINICE: Nasogastrická sonda slouží k zajištění enterální výživy a zajištění funkce gastrointestinálního traktu. Výživa sondou udržuje peristaltiku střev, vylučování šťáv a enzymů, napomáhá vyprazdňovat mikrobiální obsah tlustého střeva a chrání obsah imunoglobulinů ve stěně tenkého střeva. CÍL: Správné zavedení nasogastrické sondy je předpokladem zajištění výživy a možnosti podávání perorálních léků. Zásadní je včasné vytažení sondy v případě přítomnosti peristaltiky, pokud to dovoluje stav pacienta. KOMPETENCE: - lékař - sestra magistra v ošetrovatelství - sestra bakalářka v ošetrovatelství - sestra specialista - všeobecná sestra POMŮCKY: - nasogastrická sonda (vhodná velikost) - janetova stříkačka - odpadní sáček - lokální anestetikum - gel - náplast - rukavice - emitní miska - buničitá vata - event. laryngoskop, Magillovy kleště - fonendoskop		
Vypracoval: Šnajdrová Miroslava, MUDr. Hrazdilová Olga Ph.D. Revidoval: Platnost: 19. 3. 2010	Schválil: Naděžda Dlábková hlavní sestra	01

Standard ošetrovatelské péče

Pořadové číslo 2/10	<u>Zavedení, vytažení a péče o nasogastrické sondy</u>	Strana / počet stran 2/3

OŠETŘOVATELSKÝ POSTUP

a, odborná příprava:

- nachystejte si pomůcky – sonda, Janetova stříkačka, gel, odpadní sáček zavěste na postel;
- informujte pacienta o nutnosti a důvodech zavedení sondy;

b, zavedení NGS:

- oblečte si rukavice;
- namažte konec sondy anestetickým gelem, trochu aplikujte i do nosní dírky pacienta;
- zaveďte sondu opatrně do nosohltanu a vyzvěte pacienta, aby polykal a zaveďte sondu do žaludku;
- zkontrolujte zavedení do žaludku – aplikujte 30 – 50 ml vzduchu do žaludku a fonendoskopem v epigastriu poslouchejte, zda uslyšíte ozvěnu vzduchu při insulaci, fixujte sondu náplastí k obličejí;
- v případě, kdy nemůžete sondu zavést, informujte lékaře, který sondu zavede (možnost užití Magillovy kleště nebo laryngoskop);
- v případě intubace pacienta, zavede sondu lékař ihned po intubaci;

c, péče a aplikace do NGS:

- podávejte do sondy 4 – 5 x antiulcerózní léky dle ordinace lékaře (Ulcogant, Venter);
- jestliže je pacient po transplantaci jater a má založenou Roux kličku, podávání do NGS a per. os příjem je přísně individuální = konzultujte s lékařem (ošetřujícím nebo operátorem);
- podávejte enterální výživu kontinuálně dle ordinace lékaře, dodržujte noční režim 24 – 6 hodin noční pauza;
- proplachujte sondu fyziologickým roztokem á 3 hodiny (na odd. 13) na ostatních JIP á 6 hod pro zajištění průchodnosti;
- v případě aplikace čaje, léků či stravy je nutno sondu na závěr propláchnout fyziologickým roztokem nebo čaj nechat stéci do žaludku;
- polohujte NGS á 12 hodin;

Vypracoval: Šnajdrová Miroslava, MUDr. Hrazdilová Olga Ph.D.	Schválil: Naděžda Dlábková hlavní sestra	01
Revidoval:		
Platnost: 19. 3. 2010		

Standard ošetřovatelské péče

Pořadové číslo 2/10	<u>Zavedení, vytažení a péče o nasogastrické sondy</u>	Strana / počet stran 3/3

- nachystejte si buničitou vatu a vyzvěte pacienta, aby se zhluboka nadechl a při výdechu sondu, která je zajištěna peánem (prevence aspirace pacienta) vytáhněte, vyhod'te ji do biologického odpadu;

e) po výkonu:

- запиšte zavedení nebo vytažení sondy do teplotky a do ošetřovatelské dokumentace;
- pomůcky na jedno použití likvidujte jako biologický odpad;
- ostatní pomůcky dekontaminujte, očistěte, dezinfikujte;

DOKUMENTACE:

- zaznamenejte přesný čas zavedení, vytažení sondy;
- zaznamenejte podávání léků a výživy, popř. proplachu sondy;
- zaznamenejte odpad ze sondy, množství a obsah.

KOMPLIKACE:

- nesprávné zavedení sondy;
- nefunkčnost sondy;
- perforace jícnu, žaludku při zavádění;
- eroze, krvácení ze žaludečního vředu.

ZVLÁŠTNÍ UPOZORNĚNÍ:

- při nemožnosti zavedení nasogastrické sondy dle ordinace lékaře zaveďte sondu ústy;
- podávejte enterální výživu dle ordinace lékaře (druh výživy, množství);
- výměna sondy á 10 dní

-Nelze však drtit:

- léky s acidorezistentním obalem;
- léky retardované;
- léky s řízeným uvolňováním;
- různé tablety najednou v třecí misce;
- nutno dbát na důkladné vymytí třecí misky od zbytků léčiv (kontaminace reziduí).

Vypracoval: Šnajdrová Miroslava, MUDr. Hrazdilová Olga Ph.D.	Schválil: Naděžda Dlábková hlavní sestra	01
Revidoval:		
Platnost: 19. 3. 2010 Kontrola bude provedena: 19. 3. 2012		

